

1 sreda, 29.09.2004.

2 [Otvorena sednica]

3 [Optuženi je ušao u sudnicu]

4 ... Početak u 09.06h

5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.

7 Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, najavite predmet,

9 molim.

10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Predmet broj IT-00-39-T, *Tužitelj*
11 *protiv Momčila Krajišnika.*

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospođo tajnice. Dobar dan
13 svima.

14 Vijeće je razmišljalo i razmotrilo kako ćemo nastaviti saslušavati ovoga
15 svjedoka. On mora otići, naime, iz Haga u četvrtak ujutro. Mi smo se raspitali
16 kod strana u postupku da li je moguće nastaviti danas popodne. To se čini, a i
17 Vijeće prihvaća, kao i zbog toga što imamo ograničeno vrijeme za pripremu i
18 kasno objelodanjivanje nekoliko dokumenata, da zapravo ne bi bila dobra ideja
19 pokušati natjerati Obranu na poslijepodnevnu sjednicu. Dakle, najvjerojatnije
20 ćemo nakon što Obrana počne s unakrsnim ispitivanjem prekinuti, pa ćemo svjedoka
21 pozvati nešto kasnije. Vijeće uvijek nastoji izbjeći ovakve situacije, ali u
22 sadašnjim okolnostima bojim se da nema alternativnog rješenja.

23 Isto tako, obavijestio sam strane u postupku da ćemo sljedećeg utorka
24 početi kasnije, što znači oko 11h, što znači da ćemo propustiti prvih otprilike
25 sat i pol. I održat ćemo drugu sjednicu s jednom pauzom.

26 Gospodine Harmon, jeste li Vi spremni za nastavak svog ispitivanja?

27

28

29

30

1 G. HARMON: [simultani prevod] Jesam, časni Sude. Dobro jutro. Dobar dan,
2 kolege.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Samo usput, časni Sude. Mi Vam se
4 zahvaljujemo što nas nećete natjerati na rad popodne zato što bi stvarno to bilo
5 nerearno očekivati.

6 No, htio bih spomenuti jednu stvar, postavilo se pitanje nedostajućega
7 CD-a. Časni Sude, znate da smo dali kompakt disk pritvorskoj jedinici. Pa da Vas
8 obavijestimo što se dogodilo. Na žalost, izgleda da se kompakt disk jednostavno
9 izgubio iz čisto praktičnih razloga. On je pao sa nekih kolica ili tako nečega.
10 Naprosto je, eto, pao u krivo vrijeme. No, ja sam razgovarao sa zapovjednikom
11 pritvorske jedinice. I on me, naime, pozvao i objasnio mi što se dogodilo i
12 ispričao se zato što se to naprosto nije smjelo dogoditi. Ali, sada je stvar
13 riješena. To je naime nešto što se vjerojatno neće ponovo dogoditi. Mislim da se
14 radi čisto o slučajnosti koja je sada riješena.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Radi se vjerojatno o, eto, nezgodi i
16 jako je lijepo čuti to da se ne radi o sustavnoj grešci. Sada, molim Vas,
17 gospođu poslužiteljice, uvedite svjedoka.

18 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, prije ulaska svjedoka htio bih
19 Vam skrenuti pažnju, kao i pažnju kolega na /u engleskom transkriptu: "31052"/.
20 /nedostaje simultani prevod/ Ja ću sada govoriti o presretnutom razgovoru iz
21 februara 1992. sa brojem 31052.

22 SUDIJA ORIE: /nedostaje simultani prevod/

23 [Svedok je ušao u sudnicu]

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobar dan, gospodine Kljuiću.
2 SVEDOK: Dobro jutro svima.
3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Iako je moguće nepotrebno, ja ću Vas
4 ipak podsjetiti da ste još uvijek vezani svečanom izjavom koju ste dali na
5 početku svojega iskaza.
6 SVEDOK: U redu.
7 G. HARMON: [simultani prevod] A ja bih sada zamolio da se svjedoku dâ
8 registrator s presretnutim razgovorima, pa ću ja nastaviti. Sudska
9 poslužiteljica će pomoći gospodinu Kljuiću. Mi ćemo se dakle baviti sada
10 dokumentom koji je zaveden pod brojem 31052 od 13. veljače 1992.
11 SVEDOK: STJEPAN KLJUIĆ [nastavak]
12 Ispituje g. Harmon: [nastavak]
13 [Tužilac ispituje putem prevodioca]
14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, čim se snađete u
15 dokumentu, recite gospodinu Harmonu tako da on može početi s ispitivanjem.
16 SVEDOK: Možete početi.
17 G. HARMON: [simultani prevod] Hvala.
18 P: Gospodine Kljuiću, ovo je razgovor presretnut 13. februara 1992.
19 Sudionici u razgovoru su identificirani kao Lukić i Radovan Karadžić. Prvo,
20 možete li nam reći tko je ovaj Lukić?
21 O: To je jedan pravni ekspert koji je sudjelovao u timu SDS-a u
22 međunarodnim pregovorima o ustrojstvu Bosne i Hercegovine.
23 P: Skrenuo bih Vam pažnju, Vama i sucima - u engleskom jeziku, časni
24 Sude, to je na 1. stranici, 2. dio koji Karadžić govori, od dna. Pa ću Vam
25
26
27
28
29
30

1 citirati što je, gospodine Kljuiću, rekao gospodin Karadžić:

2 "Oni bi htjeli da nas pojeftine što više, da bi mogli da postignu
3 uspjeh, da i njih pojeftine nešto da bi mogli da postignu uspjeh. Međutim, mi ne
4 možemo da popuštamo. Rekli smo im: 'Mi smo popustili koliko smo mogli.' E,
5 optimum je kod nas velika Srbija, pa ako ne, onda, e, federalna Jugoslavija. A
6 ako ne, onda nema druge nego ovo. Daljeg popuštanja nema." Možete li komentirati
7 ove riječi gospodina Karadžića?

8 O: Pa one su vrlo jasne. U skladu sa njihovim javnim i tajnim
9 proklamiranim projektima. Dakle, njih nije interesirala Bosna i Hercegovina
10 nezavisna, suverena, sa ravnopravnošću sva tri naroda i ostalih građana. Oni su
11 imali projekat velik Srbije. A ako ne može to, onda federalna Jugoslavija. Ali,
12 pošto je ovo razgovor nakon izdvajanja Slovenije i Hrvatske, znači, ne federalna
13 Jugoslavija u izvornom obliku kakva je bila od 1945. do 1990., nego federalna
14 Jugoslavija u kojoj bi ostala Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora i
15 Makedonija. U takvoj federalnoj Jugoslaviji nesrpski narodi ne bi imali nikakve
16 šanse za egzistenciju.

17 Prema tome, ovde su jasno izražene tri točke. Prva je velika Srbija.
18 Druga, federalna Jugoslavija bez Hrvatske i Slovenije, a treća ovo što su
19 napravili kasnije.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, jasnoća ovih stvari u
21 transkriptu zapravo postavlja pitanja u ovom području. I pitanje je zašto se ovo

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uopće radi sa ovim svjedokom. 90% ovoga odgovora je ili apsolutno poznato, ili
2 pak apsolutno očigledno na osnovi ovoga transkripta. I mislim da bismo mogli
3 puno djelotvornije obrađivati ovo područje ako se usredotočimo, a i pitanja bi
4 se mogla fokusirati na to što svjedok može dodati iz njegova osobnog znanja.

5 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, kad me se ne bi prekidalo, ja
6 bih mogao završiti u datom vremenskom periodu. Ja, naime, trebam odrediti koji
7 su dijelovi intercepata značajni i zašto. I, postaviti pitanja koja ja smatram
8 adekvatnima, osim ako imamo prigovor. A ja ovakav prigovor smatram nerazumnim.
9 Mislim da to troši puno vremena. I zamolio bih da mi se omogući vođenje
10 ispitivanja na način za koji ja smatram da je adekvatan i koji je vođen na
11 primjeren način.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, u onome što gospodin
13 Stewart kaže ipak ima nešto merituma. A istodobno, ja naravno Vama prepuštam da
14 svjedoka ispitujete kako želite, ali molim Vas, pazite na to da ako čujemo od
15 svjedoka ono što već piše u tekstu presretnutoga razgovora, ne dodaje u svakom
16 slučaju puno onome što bi Vijeće trebalo znati. Izvolite.

17 G. HARMON: [simultani prevod] Hvala.

18 P: Sada, gospodine Kljuiću, Vama ću skrenuti pažnju na jedan drugi dio
19 teksta.

20 G. HARMON: [simultani prevod] To je na engleskom jeziku na 3. strani. A
21 počinje - dakle negdje 4. dio koji Karadžić govori, prije dna.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Sada ću Vam pročitati ovaj dio, gospodine Kljuiću: "Profesor je
2 upravo vidio dokument." Oprostite, počeo ću ponovo. Lukić govori:
3 "Profesor je vidio dokument koji ste tamo poslali i nije jako zadovoljan
4 činjenicom da se inzistira na sadašnjoj Bosni i njezinim sadašnjim granicama."
5 Karadžić kaže: "Ne. Možda bismo mogli dobiti malo."
6 Lukić: "Pa on misli da bi to trebalo prećutati, ali eto."
7 Karadžić: "Tako je. Potpuno je u pravu. Potpuno u pravu, jer možda mi s
8 Hrvatima možemo napraviti neke promjene."
9 Lukić: "Da. Da."
10 Karadžić: "To je tačno. To je tačno. Ali, ja sam mislio da udovoljimo
11 okvirno. Od nas stalno traže da se - "
12 Lukić kaže: "Da se očuva."
13 Karadžić kaže: "Da. Da."
14 Možete li nam reći nešto u vezi ovog dijela teksta gdje kaže: "Možda sa
15 Hrvatima možemo napraviti neke promjene." Dakle tog dana, 13. februara. Možete
16 li nam kazati na koji način Vi shvaćate taj dio?
17 O: Pošto nikako nisu željeli Bosnu i Hercegovinu u njenim okvirima, što
18 i Lukić ovdje na jednom mjestu kazuje: "Onda ćemo sačuvati... " ovaj, "...Bosnu i
19 Hercegovinu." Oni su pokušali na razne načine da nađu partnere za podjelu Bosne
20 i Hercegovine. Jedan od načina je bio da se postigne historijski sporazum sa
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 predstavnicima Muslimana. Međutim, oni su to radili sa političarima koji nisu
2 imali mandat da predstavljaju taj narod. I taj pokušaj nije uspio.

3 Karadžić i njegovi ljudi su danima pokušavali sa mnom uspostaviti upravo
4 takav kontakt, da djelujemo razorno prema Bosni i Hercegovini. Kad nisu uspjeli
5 sa mnom, oni će to učiniti sa drugim predstavnicima Hrvata. Pogotovo što sam ja
6 2. veljače 1992. godine podnio ostavku na mjesto predsjednika HDZ-a, upravo zbog
7 raskola u stranci o politici u Bosni i Hercegovini. Ja sam bio predvodnik onog
8 legalnog, za suverenu Bosnu i Hercegovinu. A bilo je nekih koji su željeli da se
9 zapadna Hercegovina odcijepi i... i prije toga i poslije, doći će do konkretnih
10 dogovora Bobana i Karadžića.

11 P: A ukratko, recite nam tko je Boban o kojem govorite?

12 O: Legitimno, Boban je bio samo moj potpredsjednik u stranci i zastupnik
13 u Parlamentu. Međutim, zbog jakih veza u Zagrebu i zbog promjene zagrebačke
14 politike prema Bosni i Hercegovini, on je predstavljao jaku separatističku
15 struju u HDZ-u koja je smatrala da ne treba održat Bosnu i Hercegovinu kao
16 državu, nego da jedan dio Bosne i Hercegovine, među kojima je i rodno selo
17 gospodina Bobana, je l', treba priključiti hrvatskoj državi.

18 P: Sada možemo prijeći na sljedeći presretnuti razgovor. To je pod KID
19 brojem 31205. Datum je 21. april 1992.

20 /.../

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, recite nam kad se
22 upoznate s dokumentom.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HARMON: [simultani prevod]
2 P: Gospodine Kljuiću, na 1. stranici ovog presretnutoga razgovora piše
3 "štab ili komanda na Vracima". Možete li nam prvo kazati gdje je to?
4 O: To je u rubnom dijelu grada, na lijevoj obali Miljacke, ali to je
5 veoma blizu strogom centru grada. Možda pješice 5 minuta imate do Marin Dvora.
6 To je dakle dio grada. On je poznat po tome što je tu bila policijska škola za
7 vrijeme Jugoslavije.
8 P: Skrenut ću Vam pažnju na dva odlomka ovoga teksta. Prvi je na 1.
9 stranici prijevoda na engleski, pri dnu.
10 Momčilo Krajišnik kaže: "Momčilo Krajišnik je. Što se tamo dolje
11 događa?"
12 Radomir Ninković kaže: "Pa da Vam kažem, to bi bolje objasnio ovaj
13 Karišik ili ovaj - "
14 Sljedeća stranica, imamo pri vrhu odlomak, pri vrhu 2. stranice.
15 Momčilo Krajišnik kaže: "Recite mi kakvo je to stanje dolje? Čujem da je
16 haos pravi."
17 Milenko Karišik kaže: "Pa dole se dosta puca. Onaj, tu su svi
18 teritorijalci uključeni u tu aktivnost."
19 Prvo, znate li Vi tko je gospodin Karišik?
20 O: Karišik se stalno spominje kao jedan od policajaca u... i u... prije
21 rata, itd. Ne znam tačno koju je imao funkciju u srpskoj policiji.
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: A ukratko, možete li nam reći što se 21. aprila događalo u Sarajevu?

2 O: Pošto je ta policijska škola ujedno i jedno strateško mjesto. To je
3 jedno uzvišenje odakle se može kontrolirat dobar dio grada. A u toj školi su
4 bili polaznici, dakle sva djeca iz prijeratnog onog programa, došlo je do borbi
5 oko te škole. I oni su zarobili tu djecu i odveli ih na Pale.

6 P: A je li bilo borbi u Sarajevu toga 21. aprila 1992.?

7 O: Nije bilo svaki dan, al' to su bili, još uvijek su bili sporadični
8 okršaji, još nije bilo pravog, otvorenog sukoba. On će nastat tek poslije 2.
9 maja. Ali bilo je uličnih borbi na raznim mjestima.

10 P: Sada bismo prešli na sljedeći presretnuti razgovor zaveden pod brojem
11 KID 31422. Datum je 27. svibnja 1992. Razgovor s generalom Boškovićem, generala
12 Boškovića i jednog nepoznatog generala.

13 O: /nedostaje simultani prevod/

14 P: Poznajete li generala Boškovića?

15 O: Mnogo godina. Slučaj je htio da smo bili od 1960. do 1964. susjedi,
16 stanari. A onda smo se našli 1992. godine. On je došao kao specijalni... iz
17 Beograda, a ja sam obnašao dužnost člana Predsjedništva. I cio mjesec maj ja sam
18 bio u pregovorima pod pokroviteljstvom UNPROFOR-a, generala MacKenziea. Naime,
19 pregovarali su: strana Republika Bosna i Hercegovina i srpski pobunjenici i
20 predstavnici Jugoslavenske narodne armije oko evakuacije vojnika iz kasarni

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kojih je bilo više i jako su mnogo imali naoružanja. Ti pregovori su dugo
2 trajali. Nisu bili uspješni. I onda se Milošević odlučio da pošalje generala
3 Boškovića iz Beograda. Prije toga je bio general Aksentijević i još neki drugi,
4 Simonović. Ali, došao je general Bošković da pregovara da se vojnici, a onda su
5 oni tražili i oruđe iznese iz kasarni. Mi to nismo dozvolili, al' dozvolili smo
6 vojnicima da izađu iz kasarni.

7 P: Da svima pomognemo snaći se u ovom razgovoru presretnutom. Na 1.
8 stranici prijevoda na engleski kaže: "General Bošković je na telefonu."

9 A onda Bošković kaže: "Halo?"

10 A nepoznata muška osoba 1 kaže: "Zdravo, družo generale."

11 Bošković kaže: "Zdravo."

12 NN muška osoba kaže: "Evo Vam veza. Tu je i Karadžić kod generala."

13 Dakle, imamo razgovor generala Boškovića koji je u Sarajevu i to je
14 razgovor koji se vodi s drugim sudionikom, generalom koji je negdje zajedno s
15 Karadžićem. Da li je to točno tumačenje ovoga?

16 O: Jeste. Ali, ni Vi ni ja ne znamo koji je taj drugi general.

17 P: Da. Sada bih želeo da Vam skrenem pažnju na 2. stranicu engleskog
18 prevoda, da Vam pročitam jedan deo presretnutog razgovora.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 Nepoznata muška osoba: "Da. Niđo."

2 Bošković: "Sad sam evo stigo. Evo stigli smo Čađo i ja i Janković sa
3 pregovora. Ovaj, oni ostaju i dalje pri svom, ali ona polovina naoružanja po
4 njihovoj specifikaciji se i... poručili da bi... oslobode ove dve kasarne ili da
5 im ostane kompletno naoružanje u ovim kasarnama. I da se izvuku kasarne uz punu
6 bezbednost koju garantuju. E, pošto ovo general Mladić ne prihvata, ove
7 solucije..."

8 Nepoznata muška osoba: "Ne može. Nije Mladić tu glavni."

9 Bošković: "Pa da Vam kađem..."

10 Nepoznata muška osoba: "Zovite ovog. Krajišnjika."

11 Bošković: "Druđe generale, ja dolazim sad kođ Vas. Sad dolazim. Sad kad
12 bude."

13 Nepoznata muška osoba: "Da."

14 Bošković: "E, dolazim gore pa ću ja Vama da iznesem. Prema tome,
15 Krajišnjik je ostao pri svojoj isto verziji prošli put. On odstupa od toga.
16 Uopšte da se i jedan tenk više da njima."

17 Nepoznata muška osoba: "Pa dobro. Onda ovako."

18 Bošković: "Da."

19 Nepoznata muška osoba: "Ako ne pristaje Krajišnjik, ne pristaje Mladić,
20 ne pristaje niko da potpiše ove ugovore koje smo mi potpisali."

21 Bošković: "Da."

22 Nepoznata muška osoba: "Onda šta nama ostaje?"

23 Bošković: "Nama oni kađu..."

24 Nepoznata muška osoba: "Da kađu roditeljima da mi nemamo snage da tu
25 decu izvučemo."

26

27

28

29

30

1 Molim da svoje komentare koncentrišete na to šta u ovom presretnutom
2 razgovoru možemo da zaključimo o ovlašćenjima i vlasti gospodina Krajišnika?

3 O: Prvo, ovdje imamo dva interesa. Jedan je Miloševića i Beograda da se
4 izvuku vojnici iz kasarne. A drugi je gospodina Krajišnik i Mladića da se ne
5 ostavi naoružanje JNA u kasarnama domaćim ljudima. Naime, pošto sam svaki dan
6 bio u tim pregovorima, mi smo vrlo jednostavno tražili da vojnici izađu sigurno,
7 a da nam ostave polovicu naoružanja. Jer, to je zajednička armija, pa smo mi
8 rekli da se polovica naoružanja da nama, polovica srpskim snagama. Oni nisu
9 pristajali na to.

10 General Bošković koji je došao u ime Miloševića iz Beograda imao je
11 prvenstvenu zadaću da spasi vojnike. Njega uopće nije zanimalo ko će dobit to
12 naoružanje. On je to ovako velikodušno rekao: "Uzmite i vi, Bosanci. Dajte meni
13 samo vojnike, da obavim svoju zadaću." Međutim, on nije mogao u Lukavici, gdje
14 je tada bio vojni štab, dobit podršku generala Mladića. Koliko je to bila
15 ozbiljna situacija, najbolje Vam potvrđuje to da je general Bošković spavao kod
16 mene u Predsjedništvu, a nije otišao spavat u Lukavicu. Nije smio.

17 P: Gospodine Kljuiću, a šta možemo da zaključimo o ovlašćenjima
18 gospodina Krajišnika u odsustvu gospodina Karadžića?

19 O: Pa sigurno je da su ona bila velika. Upravo da je Karadžić sigurno
20 prenio ta ovlaštenja na gospodina Krajišnika, jer tako je bilo i formacijski.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Međutim, moram reć, gospodin Krajišnik se nije pojavljivo u tim pregovorima.

2 P: Molim da pređemo na sledeći presretnuti razgovor. To je razgovor pod
3 brojem KID 31425 -

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] No pre nego što to uradimo, želim jedno
5 pojašnjenje, gospodine Harmon.

6 Na 1. stranici presretnutog razgovora koji smo upravo pogledali mislim
7 da ste nam rekli da je Karadžić bio sa nepoznatom muškom osobom. Da li sam Vas
8 ispravno razumeo?

9 SVEDOK: Da li mene pitate?

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Vas pitam.

11 SVEDOK: Kako piše u stenogramu, kako je rekao gospodin Harmon.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A ta nepoznata muška osoba, da li ona
13 kaže: "Na vezi ste. Karadžić je takođe s generalom. Evo Vam veza. Tu je i
14 Karadžić kod generala." Ako je neko sa mnom, za ne bi neko rekao "evo Vam veza,
15 Karadžić je sa mnom", a ne "Karadžić je kod generala"?

16 G. STEWART: [simultani prevod] Malo je zbunjujući ovaj transkript. Ja
17 cenim Vaše pitanje, časni Sude. I mi ovde imamo u zagradi piše: "Javlja se
18 general Bošković." A zatim imamo: "Tu je i Karadžić kod generala." Ali to nije u
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zagradi. Zaista se može opravdano posumnjati da li je ovo precizan prikaz ovog
2 razgovora. Možda bismo zaista trebali da poslušamo ovaj presretnuti razgovor.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Mogli bismo da poslušamo ovaj
4 presretnuti razgovor.

5 G. HARMON: [simultani prevod] Da. Ja sam spreman da to učinimo.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavimo sada, a onda ćemo se kasnije
7 vratiti na ovo. Vama je sada jasno da se postavlja pitanje ko ovde govori, da li
8 imamo jednu ili više muških osoba koje govore.

9 G. HARMON: [simultani prevod] Dopustite mi da vidim, da prođem kroz sve
10 preostale presretnute razgovore.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, jer inače možda, bilo bi najbolje da
12 se kasnije na ovo vratimo, kada budete imali presretnuti razgovor.

13 G. HARMON: [simultani prevod]

14 P: Pređimo sada na sledeći presretnuti razgovor, gospodine Kljuiću. A to
15 je 31425. Da li ga imate pred sobom, gospodine Kljuiću?

16 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

17 P: Ovo je datirano 27. maj 1992. Razgovor između gospodina Krajišnika i
18 Radivoja Grkovića. /.../ Interesuju me samo dva kraća paragrafa. 1. paragraf je
19 pri vrhu 1. stranice engleske verzije. Zapravo, počecu od početka.

20 Grković: "Da."

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Nepoznata ženska osoba: "Halo?"
2 Grković: "Da."
3 Nepoznata ženska osoba: "Nedžarići?"
4 Grković: "Da. Izvolite."
5 Nepoznata ženska osoba: "Dobro večer. Kabinet je gospodina Krajišnika.
6 Hoćete li samo malo sačekati, molim Vas. Ko je na telefonu, izvinite?"
7 Grković: "Grković. Komandant bataljona Nedžarići."
8 A zatim na 2. stranici engleskog prevoda, pročitacu Vam taj deo.
9 Krajišnik kaže: "Dobro večer."
10 Grković: "Kako ste, gospodine predsjedniče?"
11 Krajišnik: "Dobro. Ko je to?"
12 Grković: "Radivoje Grković. Komandant bataljona Nedžarići."
13 Krajišnik: "Grkoviću."
14 Grković: "Da?"
15 Krajišnik: "Kakva je situacija dole u Halilovićima? Možete li Vi da date
16 neku - "
17 Grković: "Znate šta, telefonom Vam ne mogu puno reći jer ga slušaju."
18 Krajišnik: "Dobro. Znam. Recite mi samo da li..."
19 Grković: "Zadnju informaciju imam iz komande brigade da je 66 vozila - "
20 Krajišnik: "Da li neko napada tu kasarnu, znate li?"
21 Grković: "Pa ta kasarna je trebala da bude večeras evakuisana. Na
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 žalost, trebala je danas, ali..."

2 Krajišnik: "Evakuisana? Nego da li iko napada tu kasarnu?"

3 Grković: "Sada? Niko."

4 Krajišnik: "Molim?"

5 Grković: "Niko."

6 Krajišnik: "Niko?"

7 Grković: "Ko će sad napadati? Šta ima napadati ono što je prazno."

8 Krajišnik: "Pa nije prazno."

9 Grković: "Kako nije?"

10 Krajišnik: "Puno je tamo artiljerije i svega."

11 Grković: "Pa ja sam kontaktirao sa ovim komandantom u kasarni svaki dan,

12 itd."

13 Krajišnik: "Dobro, da Vam samo kažem - "

14 I tu ću se zaustaviti. Najpre, da li su Nedžarići u gradskom području

15 Sarajeva?

16 O: Da. I to u... centru novog dijela Sarajeva.

17 P: A kada se pominju ovde Halilovići, da li je to u Novom Sarajevu?

18 O: To je prema... od Nedžarića na desnu stranu. Tamo je bila jedna

19 kasarna. To je također prostor veoma blizak Nedžarićima, ali ima, recimo,

20 razdaljine zračne linije kilometar jedan.

21 P: Kad je reč o ovom presretnutom razgovoru, želeo bih da

22 prokomentarišete mogućnosti gospodina Krajišnika da bude informisan o stanju

23 stvari na terenu. Molim Vas da nam iznesete Vaše komentare u tom smislu.

24 O: Pa očito je da je gospodin tražio informacije sa terena. A ta kasarna

25 je oslobođena od vojnika koji su izmješteni po dogovoru ovih komisija koje su

26

27

28

29

30

1 radile sa generalom MacKenziem. Međutim, dok je Beograd preko generala Boškovića
2 nastojao da spasi ljude, domaći ljudi, domaći Srbi, pogotovo niže rangirani
3 oficiri nisu dozvoljavali da se kasarne napuste bez oružja i da se oružje
4 prepusti Teritorijalnoj obrani. To je bio njihov interes, jer su
5 pretpostavljali, ako Teritorijalna obrana dođe do oružja da će se izmijeniti
6 odnos borbenih snaga na terenu. Znači, da će se pojačat snaga Teritorijalne
7 obrane.

8 P: Pređimo sad na sledeći presretnuti razgovor, gospodine Kljuiću. To je
9 KID broj 30289. Presretnuti razgovor od 8. jula 1991. godine. To bi trebalo da
10 bude šest tabulatora dalje. Dakle, 30289.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je 6. tabulator dalje.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Interesuje me paragraf... Skrećem, časni
13 Sude, pažnju na prva tri govornika.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li ste to našli?

15 G. HARMON: [simultani prevod]

16 P: Pročitaću Vam prve pasuse ovog presretnutog razgovora, jer upravo to
17 je deo koji me interesuje, dakle od početka. Ovo je razgovor vođen 8. jula 1991.
18 godine između Karadžića i Vitomira Žepinića.

19 Radovan Karadžić: "...svako jutro sastaje i da se to razloži. Ja sam
20 sinoć sa Izetbegovićem bio, i sa Zulfikarpašićem i reko sam mu u oči:

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 'Formiraćemo paralelnu vladu, formiraćemo paralelnu policiju, izuzećemo naše
2 ljude, a moraće ih Vlada plaćati. Izuzećemo sve naše ljude pod oružjem. Potpuno
3 ćemo formirati paralelnu državu, ako se vi budete dalje zajebavali.' I on je
4 samo gledao i treptao, jer mi tako uraditi hoćemo. Bog nas u odluci o tome
5 sprečiti ne može, jer su oni krenuli na način da nas zajebavaju i da nas
6 zajebavaju. I tu nema govora. Mi ćemo za nedelju dana tu stvar uraditi. Pa nek'
7 bude rat, pa nek' bude rat, pa ćemo jednom završiti posao."

8 Žepinić - Zatim tu nema nikakvih reči koje je on izgovorio.

9 Zatim Karadžić kaže: "Jednom ćemo završiti posao... nas na sitne
10 prevare... Mi smo sad pred vrlo značajnim potpisom dokumenta zajedno s njima, s
11 Muslimanima. Ali, ja neću da ga potpišem dok se sve ove stvari ne završe. To je
12 užas jedan. I sad ću ja Devedlaku da vidim da se ne usudi više niko privatno da
13 predlaže nikoga što neće, da se verifikuje u stranci."

14 Molim Vas da nam prokomentarišete ove reči gospodina Karadžića.
15 Ponavljam, ovo je iz jula 1991. godine.

16 O: Ovo je period kad još nema nikakvih incidenata u samoj Bosni i
17 Hercegovini, ali u Hrvatskoj već plamti rat i ima mnogo žrtava. To je jedan od
18 trenutaka kada je Karadžić pokušao prvo s Muslimanima da napravi dogovor, da ih
19 izvuče iz bloka onih koji se bore za Bosnu i Hercegovinu, da napravi separadni
20 ugovor - to je poznato kao, formuliran kao historijski sporazum između Srba i
21 Musliman. A time je automatski, bez obzira što su oni rekli da to nije - bio
22 uključen protiv Hrvata. Jer ako bi se ujedinili na političkom i vojnom polju
23 Hrvati... Muslimani i Srbi u Bosni i Hercegovini, Hrvati ne bi imali nikakvih
24
25
26
27
28
29
30

1 izgleda na opstojnost. Naravno, to ujedinjenje i taj historijski sporazum
2 predstavljao je da se Hrvatima da jedna provincija, zapadna Hercegovina, koja bi
3 se priključila Hrvatskoj. I oni su dugo to pripremali. Pored razgovora sa
4 Zulfikarpašićem, oni su razgovarali i sa Izetbegovićem i nudili mu da bude
5 predsednik jugoslavenske Skupštine u toj krnjoj Jugoslaviji. Jer, po svaku
6 cijenu Karadžić je htio da razbije jedinstveni obrambeni mehanizam Bosne i
7 Hercegovine kao države. Očito je da oni ne žele ni u jednom trenutku državu
8 Bosnu i Hercegovinu koja bi se uredila na demokratski način.

9 Mi smo uvijek htjeli da primijenimo belgijski način ili švicarski.
10 Međutim, kad Izetbegović nije pristao na to - on je insistirao sa jednim drugim
11 čovjekom koji se zove Zulfikarpašić, al' koji, niti je imao političku snagu ni
12 ugled u muslimanskom narodu da obavi tu zadaću. Dakle, dok se vodi rat u
13 Hrvatskoj, oni vide šta se radi u Hrvatskoj i na određen način prijete
14 Muslimanima: "I vas će ovo zadesiti. Nego, dajte da mi napravimo historijski
15 sporazum da vi to izbjegnute". A to da je svaka vrsta pregovora bila popraćena
16 ultimatumima, pokazuje i ovaj dio razgovora, jer on je uvijek prijetio: "Mi ćemo
17 napraviti svoju državu, napravimo svoju vojsku, svoju policiju", itd.

18 P: I u ovom 1. paragrafu kaže se: "Pa nek bude rat pa ćemo jednom
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 završiti posao." Vi ste u ponedjeljak rekli da je bila stalno prisutna pretnja
2 upućena Vama i Bošnjacima u smislu da će izbiti rat. I ovo se upravo slaže sa
3 onime što ste nam Vi u ponedjeljak i rekli, zar ne?

4 O: Pa vidite, ni jednog trenutka nije bio ponuđen rago...razgovor o
5 dogovoru kakva bi trebala bit ta demokratska Bosna i Hercegovina. Dakle oni su
6 samo statirali u razgovorima, al' nikada nisu suštinski prihvatili da se
7 razgovara o onim stvarima koje bi bile zajedničke. Nego su jednostavno prijetili
8 "bit će rat". I oni su svjesno ušli u taj rat računajući, s obzirom na snagu
9 koju su imali i na podršku Jugoslavenske armije i Miloševića, da će oni dobit
10 taj rat. Međutim, nisu nikada mogli dobit taj rat. Oni su mogli napraviti
11 zločine, mogli su osvojiti teritorij, proterat ljude, mogli su uništiti
12 materijalna dobra, kao što su rušili gradove... Znae, kod nas u Sarajevu su
13 obdanište, ovaj, granatirali, i porodilište. Dakle sve su to mogli učiniti, al'
14 nisu mogli srušiti državu Bosnu i Hercegovinu. To je jedna historijska
15 institucija koja ima mnogo teških trenutaka, i danas ima. Međutim, ona će opstat
16 sigurno i u to ne treba sumnjati. I na kraju ona će biti multinacionalna, jer je
17 to jedini *modus vivendi* za Bosnu i Hercegovinu. Ali sve Vam ovo potvrđuje da oni
18 nikada nisu htjeli razgovore koji bi bili utemeljeni u institucijama sistema i
19 koji bi stvorili pravne norme za zajednički i normalan život.

20 P: Pređimo na sledeći presretnuti razgovor. To je 30577 /u engleskom
21 transkriptu: "305, tab 77"/. To bi trebao biti sledeći presretnuti razgovor.

22 G. HARMON: [simultani prevod] To je razgovor od 23. septembra 1991.

23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

srijeda, 29.09.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 godine. Razgovor između Deronjića i Krajišnika.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, s obzirom na poslednji
3 odgovor, ovde se govori mnogo više o opštim stvarima, programima, a ne konkretno
4 o onome o čemu se govori u datom dokaznom predmetu. Molim da malo više
5 kontrolišete -

6 G. HARMON: [simultani prevod] Da, hoću. Hvala.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sledeći dokazni broj se završava sa 511.

8 G. HARMON: [simultani prevod] Verovatno je 511. Zato sam i rekao da je
9 to razgovor od 23. septembra 1991. godine, razgovor između Karadžića i
10 Krajišnika.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, broj se završava sa 511.

12 G. HARMON: /prevod engleskog transkripta: "Hvala."/

13 G. STEWART: [simultani prevod] U transkriptu stoji 3. septembar, ali
14 gospodin Harmon je rekao 23, što je tačno.

15 SUDIJA ORIE: Da.

16 G. HARMON: [simultani prevod]

17 P: Želim da Vam skrenem pažnju na pasus koji je na 1. stranici, u
18 sredini engleske verzije, dakle stranice na engleskom, gde Krajišnik kaže:

19 "Šta je?"

20 Karadžić: "Pa ne znaju ovi naši da rade ništa. Ovaj Alija pokušava da
21 podigne, da stvori vojsku putem proširenja, neograničenog proširenja broja
22 rezervnog sastava."

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Krajišnik: "Zaštita, je li?"

2 Karadžić: "Podiže rezervni sastav. Morali bismo ga hitno, hitno, ovaj,
3 pozvati nas dvojica, da sednemo s njim, da mu kažemo da je to građanski rat."

4 Biću veoma precizan u ovom pitanju, recite mi, gospodine Kljuiću što ovo
5 kaže kad je reč o saradnji između gospodina Krajišnika i gospodina Karadžića, a
6 imajući na umu ono što ste nam već u ponedjeljak rekli?

7 O: Jasno je da oni imaju zajedničke stavove i svakodnevne kontakte, što
8 nije ništa neobično. Međutim, ovdje ne piše da je to bilo podizanje rezervnog
9 sastava policije. Naime, nakon što nam je, JN...Jugoslavenska armija uzela
10 oružje Teritorijalne obrane, državi Bosni i Hercegovini ostala je mogućnost samo
11 da aktivira 60.000 rezervnih policajaca, a to bi značilo da bi 40.000 cijevi
12 imali Hrvati i Muslimani zajedno, a 20.000 Srbi. Takav je odnos bio na terenu.

13 I, ako je podignuto 60.000 cijevi, nema takvog osvajanja teritorije i to
14 je možda bila jedina šansa da se suprotstavimo agresiji. Međutim, izvršena je
15 jedna diverzija i 30. marta ta policija je rasformirana. Očito je da gospoda
16 Karadžić i Krajišnik se boje podizanja te rezervne policije, jer bi ona
17 suprotstavila se agresiji i umanjila njihove šanse za brzi udarac na velikom
18 terenu.

19 P: Pogledajmo sljedeći presretnuti razgovor. To je odmah sljedeći po
20 redu. Broj mu je 30630. To je razgovor od 13. oktobra 1991. Razgovor između

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Radovana Karadžića i Mome. U ovom ste razgovoru glas Mome identificirali kao
2 glas Momčila Mandića. Ja ću Vam pročitati, a Vi mi recite, molim Vas -

3 O: Da.

4 P: Prvo, tko je gospodin Mandić?

5 O: Mandić je jedan od rukovodilaca zajedničke policije u predratnoj
6 Bosni i Hercegovini, a za vrijeme rata on je imao položaj ministra pravde ili
7 tako nešto slično u Vladi Republike Srpske. Ali, pošto je on profesionalni
8 policajac, on je uvijek bio involviran u svim policijskim operacijama.

9 P: Ja ću Vam sada pročitati što piše na 2. stranici prijevoda na
10 engleski. I to počevši od dijela što govori Radovan Karadžić:

11 "...jer to je mehanizam korišten za manipulaciju. I srpski članovi
12 Parlamenta su siti tih proglašenja nezavisnosti. Alija Izetbegović nam je
13 priznao..."

14 Mandić: "Čuo sam."

15 Karadžić: "...da taj suverenitet znači nezavisnost."

16 Mandić: "Da."

17 Karadžić: "I to je put kojim je krenula Hrvatska. I to se zna što će se
18 ovdje desiti. To nema nikakve veze sa odlukom Karadžića ili odlukom, ne znam,
19 ovoga ili onoga. To se zna tačno šta će se desiti. Tu nema - "

20 Mandić: "Sigurno. Ma jasno je, gore ljudima u Beogradu je jasno."

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Karadžić: "Za dva-tri dana će Sarajeva nestati i bit će 500.000 mrtvih.
2 Za mjesec dana u Bosni i Hercegovini nestat će Muslimana. Srbi će se reducirati.
3 Hrvati će tu najviše sigurno profitirati, jer oni će zadržat svoje općine."

4 To je, dakle razgovor od 13. oktobra 1991. Možete li... ustvari, ovo je
5 bilo kratko prije govora koji smo vidjeli na video insertu kada je Radovan
6 Karadžić u Parlamentu rekao da će bosanska nacija, odnosno Muslimani nestati. Je
7 li tako?

8 O: Da. Ovo je za zlo koje je počinjeno vrlo rano. Što također govori da
9 ta opsesija tom agresijom, da će uništiti, da će ubiti, razoriti je ustvari
10 jedna bolesna ideja. I moram Vam reć' da Karadžić nju nije krio. Pazite, ovo je
11 jedan, ovaj, prislušivani razgovor. Al', on je to jako mnogo eksploatirao i...
12 i... i pogotovo u razgovorima u četiri oka. I kaže: "Uništićemo vas! Ubićemo
13 vas!" To je sve trebalo da izazove strah. Vidite, kad on kaže: "Ako krenu putem
14 kojim je krenula Hrvatska, to zna..." A ovaj opet drugi kaže: "Ma znaju ljudi u
15 Beogradu šta to znači." Jer ja Vama stalno želim da kažem jednu stvar, da posao
16 koji je obavljen u Bosni nije nikakva nova ideja niti vlastiti program. To je
17 samo dio općeg programa Miloševićevog plana koji je bio šifriran pod jednim
18 imenom RAM. Možete mislit kako su se odvijali pregovori u situaciji kad se
19 Karadžić i srpsko rukovodstvo ovako ponašalo.

20 P: Pogledajmo sada sljedeći presretnuti razgovor, gospodine Kljuiću. To

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 je onaj koji se nalazi 3 razdjelnika dalje, pod brojem 31086. A datum mu je 1.
2 mart 1992. A to je razgovor Radovana Karadžića i Rajka Dukića /u engleskom
3 transkriptu: "Djukić"/. Vrlo je kratak ovaj razgovor, tako da ga pogledajte,
4 molim na brzinu. /.../ Skrenuo bih Vam pažnju na jedan dio koji je naveden na 1.
5 stranici engleskog prijevoda.

6 Radovan Karadžić kaže: "Nek' se digne, nek se pripremi. Večeras nek
7 zatvore sve."

8 Dukić: "Hm..."

9 Karadžić: "Sve izlaze."

10 Dukić: "Nema drugoga, bolan."

11 Karadžić: "Neka zatvore sve izlaze."

12 Recite nam vrlo kratko, gospodine Kljuiću, o čemu ovi ljudi ovdje
13 razgovaraju?

14 O: Dukić je visoki funkcioner SDS-a. I on je u ovom periodu bio zadužen
15 za te blokade. Dva puta su oni blokirali Sarajevo i cilj im je bio da vide mogu
16 li presječ grad, ako se sjećate, kod dijela grada kojeg sam spominjao, a zove se
17 Pofalići.

18 Naime, to je bio strateški najvažniji dio, jer ako nas tu presjeku,
19 stari dio grada sa institucijama sistema će postat... postat potpuno izoliran.
20 Kad Karadžić kaže da se svi izlazi i ulazi u grad zatvore, to ima snagu
21 prijetnje, jer Sarajevo je grad u jednoj kotlini. Kad zatvorite ulaze i prilaze

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 gradu, postoji opasnost da nema hrane, vode. I to je trebao biti psihološki šok,
2 šok ucjene da se u pregovorima odustane od nezavisnosti.

3 A to je urađeno onog dana kada su već saopćeni rezultati referenduma.
4 Znači, to je bio Karadžićev odgovor na 64% i više odluka građana za nezavisnost.
5 Oni će taj proces još jednom ponoviti u narednih nekoliko dana.

6 P: Pogledajmo sada sljedeći presretnuti razgovor. On je pod brojem
7 31208. Razgovor Vojislava Šešelja i Branislava Gavrilovića iz aprila 1992.

8 O: Izvolite.

9 P: Vrlo ukratko, možete li za zapisnik kazati tko je Vojislav Šešelj.
10 Dakle tko je on i kakvu je ulogu imao u događajima koji su se odigrali u
11 Bosni. Ukratko, molim Vas.

12 O: Šešelj je jedan komunistički omladinac, koji je imao političkih
13 problema u Sarajevu. Čak je bio uhapšen, pa je otišao u Beograd. Tamo je postao
14 jedan od vodećih nacionalista. Apsolutno je negirao pravo građana Bosne i
15 Hercegovine na njihovu domovinu. Bio je predsjednik Radikalne stranke, ja mislim
16 da je i danas. I imao je veoma brojne paravojne formacije koje je slao na
17 ratišta u Bosnu i specijalno u Sarajevo. Najveće zločine u Sarajevu počinili su
18 ti "Beli orlovi", kako su se zvali.

19 P: Jesu li Beli orlovi bili njegova baš konkretno paravojna formacija?
20 Ili znate li kakve je veze on imao s Belim orlovima?

21 O: Molim Vas, u to doba četiri paravojne formacije su bile
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 najzapaženije. Izvjesni Jović, Arkan, Šešelj i Kapetan Dragan.

2 P: Dobro. Ja ću Vam pročitati jedan dio ovoga razgovora. Zapravo,
3 pogriješio sam. Dao sam Vam, postavio sam Vam pitanje, a podaci koji su služili
4 kao temelj tog pitanja su bili netočni.

5 Pa ću Vam postaviti ovo pitanje, sa dna stranice ću Vam pročitati jedan
6 dio.

7 Šešelj kaže: "Gledaj, sad sam zvao Pale. Ne mogu Radovana nikako da
8 nađem i niko ga ne može naći."

9 Branislav Gavrilović kaže: "Ja."

10 Šešelj kaže: "Ali sam poručio, ako te naše ne izvuku da ćemo povući sve
11 naše ljude sa svih frontova i da više nećemo slati, nikad."

12 Gavrilović: "Dobro."

13 Možete li ovo komentirati, molim Vas.

14 O: Očito je da je od svih paravojnih formacija Šešelj imao najveći broj.
15 Međutim, ovdje se radi o jednoj njegovoj grupi koja je ušla u centar grada i
16 bila vjerojatno u okruženju. A što se tiče Karadžića i njegovog odnosa prema
17 Šešelju, on je bio neiskren. Karadžića je interesirao Šešelj samo onoliko kol'ko
18 može dat paravojnih formacija da počine zla.

19 I iz ovog se dijaloga vidi da se Karadžić nije mnogo brinuo za te
20 Šešeljeve ljude koji su bili opkoljeni. Ali zato Šešelj njemu postavlja
21 ultimatum. Dakle oni su bili vrlo heterogeni, ali su bili zajedno na ovom

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 projektu. Dakle, čak se može reći da su oni bili neki rivali, jer su oba, kol'ko
2 ih ja poznajem, oba dva imala pretenzija da budu ukupni srpski lideri. Karadžić
3 je smatrao, kad se obavi ovaj posao i kad se ujedine sve te srpske zemlje, je
4 l', da će bit on taj koji je to ujedinio, a ne Milošević. I on je imo ambicija
5 da bude lider svih Srba u bivšoj Jugoslaviji.

6 Dakle, jasno Šešelj ovdje kaže, ukoliko ne spasite ove moje ljude, neću
7 vam više dat vojnike. A to je bio... ovako, to bi bio jedan veliki hendikep za
8 Karadžića i... i njegovu projekat.

9 P: Sada ćemo pogledati presretnuti razgovor pod brojem 31272, dva
10 razdjelnika dalje, od 5. maja 1992. A to je razgovor u kojem sudjeluje više
11 ljudi, uključujući Momu Mandića, Branu Kevisića, Brunu Stojića i druge /u
12 engleskom transkriptu: "Mićo Stanišić"/.

13 O: Kvesić, Kvesića.

14 P: Hvala Vam. Molim Vas pogledajte ovaj dokument.

15 O: Ja sam pr...pročitao taj dokument, a znam sve osobe sa ovog, iz ovog
16 razgovora.

17 P: Onda ću Vam skrenuti pažnju, gospodine Kljuiću, na neke dijelove
18 ovoga razgovora. Časni Sude, 4. stranica prijevoda na engleski. To je razgovor u
19 kojem sudjeluju Kvesić i Mandić. Recite nam, molim Vas, najprije tko je gospodin
20 Kvesić.

21 O: Branko Kvesić je bio šef bosansko-hercegovačkog *idli... intelligence*
22 servisa. Dakle jedan od pomoćnika ministra unutrašnjih poslova, Hrvat iz zapadne
23 Hercegovine.

24 P: Dakle ovdje govori Kvesić: "Znači ti si na Palama. Jesi li?"
25
26
27
28
29
30

1 Mandić kaže: "Pa, nismo. Spustili smo se u grad."
2 Kvesić: "Aha, aha."
3 Mandić: "Spustili smo, očistili smo Grbavicu."
4 Kvesić: "Je li?"
5 Mandić: "Tamo, ovaj, Ilidžu držimo, Dobrinju i tamo do Nedžarića, do
6 studentskih domova i tako."
7 Kvesić: "A de mi ovo reci, je li, koliko mrtvih? Nešto kaže televizija.
8 Je li to lažu ili?"
9 Dakle, da li ovo opisuje borbe u Sarajevu, gospodine Kljuiću? 5. svibanj
10 1992.?
11 O: On z... i već Mandić raportira da je Grbavica očišćena. Na Grbavici
12 je počinjen jedan od najvećih zločina. To je bilo gusto naseljeno,
13 multinacionalno stanovništvo. Al' upravo kad su zauzeli onu školu na Vracima...
14 na Vracama, što smo govorili maloprije, je li, gdje je bila policijska škola,
15 kad su je zauzeli, onda su do jednog od centralnih mostova u Sarajevu, Vrbanje
16 mogli da kontroliraju cijeli teren. A to je jedno vrlo, vrlo gusto naseljeno...
17 a... jedan gusti naseljeni kvart. I onda, kad kaže Momo Mandić da su očistili
18 Grbavicu, to znači da su odveli, mnoge su ubili, neke su dali na razmjenu. Tako
19 da je Grbavica već u ovom periodu, eto kad je to napravljeno, u maju, bila
20 etnički očišćena. I on se hvali Kvesiću za to, znate.
21 P: Pogledajmo sada 5. stranicu engleskog prijevoda pri dnu, časni Sude.
22 Imamo razgovor između Mandića i Kvesića.
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Mandić kaže: "Pa evo, dobro držimo, one Turke držimo u okruženju. Malo
2 ćemo ih izgladnit, znaš."

3 Kvesić kaže: "Je l'?"

4 Mandić: "I onda ćemo im dati sve od one Vječne vatre gore do Vratinka
5 sve gore."

6 I onda se obojica smiju.

7 Možete li protumačiti ovaj dio razgovora, molim Vas.

8 O: Za sve one normalne ljude koji pročitaju ovaj dijalog biti će
9 frapirani brutalnošću ovog razgovora, s obzirom da su to bili visoko
10 pozicionirani policajci u Bosni i Hercegovini. Sama identifikacija naših
11 muslimana sa Turcima je dio srpske propagande. Vi ćete na jednoj slici vidjet
12 kad Mladić ulazi u Srebrenicu kaže: "Osvetili smo se Turcima."

13 Međutim, u to doba u Sarajevu ima preko 150.000 građana koji nisu
14 Muslimani. S druge strane, oni kažu da će dati nama od Vječne vatre do Bistrika.
15 To je ekskluzivno stari dio grada. I moram Vam reć, veoma sam ponosan na taj dio
16 grada, jer tu na jednom kvadratnom kilometru imate dvije pravoslavne crkve, pet
17 džamija, dvije katoličke crkve i jednu sinagogu. Dakle, to je taj centar
18 multinacionalni Sarajeva. Stari dio grada, star 500 godina. I oni kažu da će nam
19 to ostaviti i onda se bahato smiju oba.

20 Ako pogledate samo dijalog, a ne da znate stvarno te ljude, onda možete
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

srijeda, 29.09.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 uopće mislit kakav je taj projekat bio i ko su bili njegovi izvođači.

2 P: Pogledajmo sada 7. stranicu u engleskom tekstu koja počinje pri vrhu.

3 Razgovor je dalje Momčila Mandića i Bruna Stojića. Prije nego što pročitam,

4 možete li nam kazati tko je Bruno Stojić?

5 O: Bruno Stojić je jedan od pomoćnika ministra unutrašnjih poslova,
6 praktično šef financija u policiji. Kasnije će biti ministar obrane, takozvane,
7 Herceg-Bosne.

8 P: On je bosanski Hrvat, je li tako?

9 O: On je bosanski Hrvat kao i Brana Kvesić.

10 P: Pročitat ću Vam sada taj odlomak.

11 Momčilo Mandić kaže: "Hej!"

12 A Stojić kaže: "Pa gdje si, brate Srbije?"

13 Mandić: "Gdje si, brate slobodni Hrvatu?"

14 I onda ide smijeh.

15 Bruno Stojić: "Šta radite ovo, pička vam materina!"

16 Momčilo Mandić: "Hoćemo da pravimo novo, fino Sarajevo."

17 Stojić: "Novo, fino Sarajevo?"

18 Momčilo Mandić: "Jest. Ove stare sinagoge i ove džamije, to nam se ne
19 sviđa. To moramo izmijenit arhitekturu i sve."

20 Vaše komentare, molim.

21 O: Za sve one koji žele da spoznaju istinu, možda je ova izjava Mome
22 Mandića dovoljna da se vidi sva suština tog fašizma koji je želio arhitekturu
23 Sarajeva. Arhitektura Sarajeva - o kojoj sam maloprije rekao šta sve ima samo

24

25

26

27

28

29

30

1 jednom kvadratnom kilometru - ne može se promijenit, kao ni struktura ljudi. Ona
2 se može nagrđiti, može ozlijediti, ali trajno, nikada se ne mogu eliminirati svi
3 faktori koji čine Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu.

4 Međutim, brutalnost i pojednostavljenje u realizaciji projekta kojim se
5 hvali Mandić, govore o najnižoj mentalnoj strukturi tih ljudi.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, ja sam Vam rekao da
7 vodite kontrolu nad odgovorima svjedoka, umjesto ovakvih izjava.

8 G. HARMON: [simultani prevod]

9 P: Gospodine Kljuiću, sada ću Vam pokazati jedan drugi dio ovog
10 razgovora koji je na 10. stranici prijevoda na engleski. Ovo je nastavak
11 razgovora Stojića i Mandića. Mandić kaže, citiram: "Mi ne želimo Neretvu. Hoćemo
12 lijevu obalu Neretve."

13 Dakle ovo je 5. maj 1992. A vidjeli smo u strateškim ciljevima srpskoga
14 naroda koji su objavljeni 12. maja u Skupštini bosanskih Srba, kakvi su. A Vi
15 ste izjavili da strateški ciljevi nisu bili tek samo, da se oni nisu tek
16 pojavili 12. maja, već da su bili poznati i ranije. Da li ovaj komentar
17 gospodina Mandića potvrđuje Vaš prethodni iskaz?

18 O: Gospodin Mandić točno potvrđuje granice zamišljene velike Srbije,
19 uzimanjem lijeve obale Neretve.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Sada ću pogledati još dva odlomka. Dakle još jednom moram reći da je
2 ovo zapravo novi razgovor, novi dio razgovora. Bruno Stojić razgovara s Mićom
3 Stanišićem. Recite nam, molim Vas, tko je Mićo Stanišić?

4 G. HARMON: [simultani prevod] To je na 13. stranici. Ja ću Vam pokazati
5 dva dijela ovog razgovora, časni Sude. Jedan na dnu, dakle na sredini stranice
6 13 u engleskom i na vrhu 15. stranice.

7 P: Dakle možete li identificirati gospodina Miću Stanišića?

8 O: Predratni visoki policajac, a za vrijeme rata imao je vodeću
9 policijsku ulogu na Ilidži.

10 P: Dakle 13. stranica na engleskom jeziku.

11 Mićo Stanišić kaže: "Halo."

12 Stojić: "Gdje si, ministre?"

13 Stanišić: "Pa đe si ti, bolan? Šta radiš?"

14 Stojić: "Pa šta je ovo? Jeste li Vi normalni, u pičku materinu!"

15 Stanišić: "Pa, jebi ga, šta ćeš."

16 Stojić: "Đe ćete s nama ratovat, čovječe!"

17 Stanišić: "S kim?"

18 Stojić: "Pa s nama, ovamo. Šta vam je?"

19 Stanišić: "Pa mi s vama ne ratujemo, bolan."

20 Stojić: "Kako niste, bolan! Niste ti i Momo možda. Ali, Karadžić i
21 ostali."

22 Stanišić: "Ma hajde, bolan, sjedni da se to dogovorimo."

23 Ako pogledamo dalje što piše na 15. stranici. Dakle na vrhu prijevoda na
24 engleski, razgovor se nastavlja.

25 Stanišić kaže: "Dat ćemo vam sve što je ovdje, Visoko, Vareš, Kladanj,
26
27
28
29
30

1 Kakanj."

2 Stojić: "Tko nama išta daje?"

3 Stanišić: "Dat ćemo vam i Zenicu."

4 Stojić: "Da ti kažem."

5 Stanišić: "Dat ćemo vam i jebenu Zenicu."

6 Stojić: "To je autonomna banovina Hrvatska iz 1939. Nama treba što je
7 naše. Nemojte nam to davati."

8 PREVODILAC: Prevoditelj napominje da gospodin Harmon nije kazao gdje je
9 to na B/H/S-u.

10 G. HARMON: [simultani prevod]

11 P: Molim Vas, možete li nam dati svoje komentare na ovaj razgovor koji
12 zapravo predstavlja poziv na sklapanje sporazuma?

13 O: Prvo, iz ovog razgovora se može vidjeti, osim što se hvale Stanišić i
14 Mandić šta su oni uradili u Sarajevu, da Bruno Stojić, kao ozbiljniji od Brane
15 Kvesića, zamjera njima što se vode borbe u Hercegovini. Jer, morate znat da je
16 tada JNA vladala Mostarom, i da je bio taj general Perišić i da su pucali na
17 hrvatske prostore.

18 Osim te priče Neretva granica, itd., koju Srbi predlažu, a koju ova
19 dvojica Hrvata ne predst... ne prihvaćaju, sada je došlo do dijaloga. "Zašto
20 pucate na nas," pita Bruno Stojić, "jer mi ne ratujemo s vama?" Znači, sa Srbima
21 u to doba ratuju samo Muslimani, odnosno Teritorijalna obrana, koja je
22 multinacionalna u to doba. Pošto nisu kompetentni, ova dva srpska policajca
23 visoka žele da se napravi dogovor između bosanskih Srba i bosanskih Hrvata, kako
24
25
26
27
28
29
30

1 bi se mogli usredsrediti na Sarajevo.

2 *Just a moment. Excuse me.* Tom prilikom Bruno Stojić, ovaj, postavlja
3 hrvatske zahtjeve iz 1939. godine, to je banovina. To je bila jedna
4 administrativna podjela u okviru Kraljevine Jugoslavije, koja nikad nije
5 zaživjela istinski.

6 P: Hvala Vam, gospodine Kljuiću.

7 G. HARMON: [simultani prevod] Sada imamo jedan presretnuti razgovor
8 kojega možemo sada pustiti da ga čujemo. Mogu Vam reći koliko je dug.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je KID 31422 /u engleskom
10 transkriptu: "31423"/?

11 G. HARMON: [simultani prevod] Da. Da to je taj u vezi s kojim su
12 postavljana pitanja.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, naravno, ja ne znam
14 koliko će to vremena trajati, koliko vremena Vama još treba nakon što ga
15 preslušamo.

16 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ja ću onda biti gotov. I moram
17 predložiti neke dokazne predmete koje smo obrađivali jučer.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Znači nemate drugih pitanja. Onda
19 bi bilo dobro završiti prije prve pauze.

20 G. HARMON: [simultani prevod] Naravno, ukoliko se pojave neka pitanja -

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda ćemo, naravno, ići na pauzu.

22 G. HARMON: [simultani prevod] Samo sekundu, da se koordiniram, da budemo
23 sigurni je li presretnuti razgovor spreman.

24

25

26

27

28

29

30

1 Časni Sude, dakle ovo je presretnuti razgovor 31422, a ne 31423. Ako sam
2 rekao 31423 onda sam krivo rekao. Vidim da smo obojica rekli 31423, ali za
3 zapisnik moram reći da se radi o razgovoru zavedenim pod brojem 31422.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Oni su svi od 27.05.?

5 G. HARMON: [simultani prevod] Da.

6 SUDIJA ORIE: /nedostaje simultani prevod/

7 G. HARMON: [simultani prevod] Dakle pitanje generala Boškovića i gdje se
8 nalazi Karadžić. To bismo dakle pustili sada.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zapravo, ja sam pogriješio gospodine
10 Harmon.

11 [Sluša se presretnuti razgovor]

12 Nepoznata muška osoba 1: "Da, molim?"

13 Nepoznata muška osoba 2: "Halo!"

14 Nepoznata muška osoba 1: "Ej, Nidžo?"

15 Nepoznata muška osoba 2: "Je l' Nedžo tu?"

16 Nepoznata muška osoba 1: "Jeste. Evo, Vaš šef..."

17 Nepoznata muška osoba 2: "Zato, zato i zovem."

18 Nepoznata muška osoba 1: "Ajde, daj ga."

19 Nepoznata muška osoba 2: "Evo."

20 Bošković: "Halo!"

21 Nepoznata muška osoba 1: "Hej, zdravo, družo generale."

22 Bošković: "Zdravo."

23 Nepoznata muška osoba 1: "Evo Vam veza. Tu je i Karadžić kod generala."
24
25
26
27
28
29
30

1 Bošković: "Aha"

2 Nepoznata muška osoba 1: "Evo Vam veza."

3 Bošković: "Daj mi generala."

4 Nepoznata muška osoba 1: "Nema onoga, znate."

5 Bošković: "Pa neću, ja ću kratko s njim."

6 Nepoznata muška osoba 1: "U redu."

7 Bošković: "Ali, nek uzme slušalice, nek' podigne slušalicu."

8 Nepoznata muška osoba 1: "Da. Da."

9 Bošković: "I tako."

10 Nepoznata muška osoba 1: "Halo!"

11 Bošković: "Ej, družo generale."

12 Nepoznata muška osoba 1: "Molim Nidžo?"

13 Bošković: "Sad sam stigo. Evo stigli smo Čađo i ja, i Janković sa

14 pregovora. Ovaj, oni ostaju i dalje pri svome. Ili ona polovina naoružanja, po

15 njihovoj specifikaciji se is..., ovaj, ...poruči i da bi oslobodili ove dve

16 kasarne ili im ostaje kompletno naoružanje u ovim kasarnama, i da se izvuku iz

17 kasarne, uz punu bezbjednost koju garantira. E, pošto, ovaj, general Mladić ne

18 prihvata, ovaj, solucije -"

19 Nepoznata muška osoba 1: "Ne možemo. Nije Mladić tu u... u Glavnom."

20 Bošković: "Pa da Vam kažem - "

21 Nepoznata muška osoba 1: "Zovite ovog Krajišnika."

22 Bošković: "Družo generale, ja dolazim sad kod Vas..."

23 Nepoznata muška osoba 1: "Da."

24

25

26

27

28

29

30

1 Bošković: "I onda... Sad dolazim. Sad kad budem /nerazgovjetno/ dolazim
2 gore, pa ću ja Vama da iznesem. Prema tome, Krajišnik je ostao pri svojoj isto
3 verziji prošli put. On ne ustupa od toga, uopšte da se i jedan tenk da više
4 njima."

5 Nepoznata muška osoba 1: "Pa dobro. Onda ovako."

6 Bošković: "Da."

7 Nepoznata muška osoba 1: "Ako ne, ne pristaje Krajišnik, ne pristaje
8 Mladić, ne pristaje niko da potpiše ove ugovore koje ste Vi potpisali."

9 Bošković: "Da."

10 Nepoznata muška osoba 1: "Onda šta nama ostaje?"

11 Bošković: "Nama oni kažu - "

12 Nepoznata muška osoba 1: "Da kažemo roditeljima da mi nemamo snage da tu
13 decu izvučemo."

14 Bošković: "Da. Jest. Doću ja, družbe generale, tamo večeras, pa ćemo se
15 dogovoriti. Jer oni traže, kažu oni su... "mi smo ravnopravni partner...partneri
16 u razgovoru, a ne Srpska Republika", jer oni kažu Armija je sklopila taj ugovor,
17 a ne Srpska Republika. Ovi kažu - "

18 Nepoznata muška osoba 1: "Pa to, pa to je naše naoružanje. Nije
19 njihovo."

20 Bošković: "Da, ali u odnosu na gdje je, ovaj, kasarna. Oni kažu "to su
21 još vaše jedinice, vaši pripadnici oružanih snaga i tako."

22 Nepoznata muška osoba 1: "Pa tako je. Naše su, naše. Da."

23 Bošković: "I, međutim, ovaj Mladić kaže to je njihova teritorija sada.

24

25

26

27

28

29

30

1 On ne prihvata. /Nerazgovetno/ reko, neće pristati /nerazgovetno/"

2 Nepoznata muška osoba 1: "Još jedanput da te pitam, da li hoće onu

3 polovinu oružja da dâ dole ili neće?"

4 Bošković: "Dobro."

5 Nepoznata muška osoba 1: "Ako neće, mi ostavljamo njima ovo oružje i da

6 izvlačimo decu."

7 Bošković: "Jasno. A ja dolazim večeras tamo."

8 Nepoznata muška osoba 1: "A... to im recite. A Vi dođite ovde da se

9 dogovorimo. Ako treba, Vi ćete se vratiti ponovo nazad."

10 Bošković: "Ja sam žrtva."

11 Nepoznata muška osoba 1: "Ajde, kaže... zvao me sad Izetbegović."

12 Bošković: "E, šta kaže?"

13 Nepoznata muška osoba 1: "I on kaže da bi trebo do 18. taj poso da

14 završiš."

15 Bošković: "Pa ja da budem žrtva. Ako treba, onda ću bit žrtva, ali za

16 pravdu i za istinu i za poštenje, a ne za prevrate, uvrede, podvale i podmetanja

17 i izmišljanja. O tome se radi."

18 Nepoznata muška osoba 1: "Dođi onda vamo."

19 Bošković: "E doću ja tamo večeras."

20 Nepoznata muška osoba 1: "Ajde. Pa, ako treba, sutra ćeš da se vratiš."

21 Bošković: "Dobro. Živeli."

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Nepoznata muška osoba 1: "Ajd'."

2 Bošković: "Priyatno."

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, biste li možda uzeli u
4 obzir mogućnost da nepoznata osoba 1 nije ista osoba na dnu prve stranice kao i
5 osoba koja se pojavljuje na vrhu 2. stranice. Zato što je potpuno nelogično da
6 osoba koja kaže: "Halo", na 2. stranici u 4. redu bude ista nepoznata muška
7 osoba koja se nalazi na dnu 2. polovice 1. stranice.

8 G. HARMON: [simultani prevod] Da. Ja ću to preslušati vrlo pažljivo, ali
9 moram uzeti u obzir da postoji više mogućnosti.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro onda. Ja samo ukazujem na jednu.
11 Samo sam od Vas tražio da razmislite o tome.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Imam neke dokazne predmete od jučer koje
13 bih htio predložiti da zapisnik bude potpun. Dakle, pustili smo videosnimku na
14 kojoj gospođa Plavšić ljubi Arkana. Htjeli bismo da se to zavede kao dokazni
15 predmet.

16 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet P300.

17 G. HARMON: [simultani prevod] Zatim bismo predložili na usvajanje
18 kompakt disk sa svim presretnutim razgovorima iz ovog registratora.

19 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet Optužbe P292A.

20 G. HARMON: [simultani prevod] Jučer smo pokušali prikazati jedan dio 34.
21 sjednice Skupštine bosanskih Srba. Završilo je tako da sam ja čitao transkript.
22 Ja imam videosnimku i htio bih predložiti nju i transkript sa 34. sjednice
23 Skupštine bosanskih Srba.

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Videosnimka će biti dokazni predmet
2 Optužbe P301. A transkript P301A.

3 G. HARMON: [simultani prevod] I, časni Sude, ja sam ovime -
4 [Tužilaštvo se savjetuje]

5 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, ja sam time završio sa
6 ispitivanjem svjedoka.

7 Gospodine Kljuiću, ja Vam se zahvaljujem na strpljenju i na suradnji.

8 SUDIJA ORIE: /nedostaje simultani prevod/

9 [Raspravno veće i sekretar se savjetuju]

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, mi znamo da morate
11 otići sutra ujutro. Isto tako, na osnovu informacija Službe za žrtve i svjedoke
12 znamo, jer ako bude potrebno, a vrlo je vjerovatno da hoćemo, jer danas nećemo
13 završiti - da se Vi voljni vratiti se u Hag da bi se Vaš iskaz završio. Je li to
14 tačno?

15 SVEDOK: Da.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala što nam se stavljate na
17 raspolaganje čak i više od samo onih nekoliko dana.

18 Sada ćemo najprije imati pauzu koja će trajati do 11h. A onda nakon
19 toga, gospodine Stewart, ćete Vi početi s unakrsnim ispitivanjem, pa ćemo
20 vidjeti dokle ćemo stići. Dakle prekidamo s radom do 11h.

21 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

22 ... Početak pauze u 10.37h

23 ... Sednica nastavljena u 11.03h

24 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim. Izvolite sedeti.

25 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, rečeno mi je da je
26 verzija na B/H/S-u dokaznog predmeta 31422... čini se da ovde imamo i treću

27
28
29
30

1 nepoznatu osobu, otprilike na mestu koje sam i naznačio. Zatim imamo nepoznatu
2 osobu 1, nepoznata osoba 2, ali i treća nepoznata osoba za koju nemamo broj, ali
3 čini se da je to ta osoba. Tako da, ako bi možda to bilo od pomoći.

4 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, mi smatramo da ste u
5 potpunosti u pravu. Gospođa Čmerić je naravno naš pouzdani izvor informacija u
6 tom smislu. I ona upravo kaže što i Vi kažete.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle Vi ste spremni da počnete s
8 unakrsnim ispitivanjem?

9 G. STEWART: [simultani prevod] Da.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim poslužitelja da uvede svedoka
11 Kljuića u sudnicu.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Verovatno nema nikakve razlike, s obzirom
13 na planove svedoka. Možda biste mogli da kažete svedoku da ne postoji nikakva
14 verovatnoća da ćemo mi završiti danas njegovo ispitivanje.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislím da je on toga svestan.

16 G. STEWART: /prevod engleskog transkripta: "Da, časni Sude."/

17 [Raspravno vijeće i sekretar se savetuju]

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, sada će Vas unakrsno
19 ispitivati gospodin Stewart, zastupnik Odbrane.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Unakrsno ispituje g. Stewart:

2 [Branilac ispituje putem prevodioca]

3 P: Gospodine Kljuiću, postavljeno Vam je više pitanja, i Vi ste govorili
4 o različitim kontaktima, susretima koje ste imali sa više osoba. Najpre,
5 gospodin Karadžić, odnosno doktor Radovan Karadžić, rekli ste nam da ga poznate
6 već nekih 25 ili 30 godina. A onda ste rekli da u vreme kada su oformljene
7 političke nacionalne stranke, rekli ste da su vaši kontakti bili takoreći
8 svakodnevni sve do aprila 1992. godine. Dakle u vreme kada su te političke
9 stranke, odnosno nacionalne stranke oformljene. Mi govorimo zapravo o sredini
10 ili o drugoj polovini 1990. godine, zar ne?

11 O: Da.

12 P: Dakle od 1990. godine pa sve do aprila 1992. godine, to je vremenski
13 period za koji kažete da ste takoreći svakodnevno imali kontakte?

14 O: Da.

15 P: Da li je to tačno i za onaj prvi deo tog perioda? Dakle, za drugu
16 polovinu 1990. i početak 1991. godine? Da li su Vaši susreti ili kontakti sa
17 doktorom Karadžićem bili manje-više isti kao i tokom kasnijeg perioda, dakle,
18 tokom druge polovine 1991. i početka 1992.?

19 O: U početku, ti su odnosi bili mnogo srdačniji, jer svi smo mi tražili
20 da se promijeni režim, da umjesto komunističkog dođe demokratsko društvo.
21 Međutim, kako su se stvari komplicirale o pogledu na budućnost Bosne i
22 Hercegovine, ti kontakti su i dalje bili česti, ali relacije su bile mnogo
23 službene.

24 P: Zadržimo se sada na toj prvoj fazi, dakle 2. polovini 1990. pa sve
25
26
27
28
29
30

1 do, recimo, aprila 1991. godine. Koncentrišimo se na taj vremeniski period.
2 Recite nam, u to vreme kakva je bila priroda vaših kontakata? Dakle, kakve je
3 bila priroda kontakata koje ste imali sa doktorom Karadžićem? Dakle kakva je
4 bila priroda, tip kontakata i koliko često su bili ti kontakti?

5 O: To je razdoblje u predizbornoj kampanji kada smo mi imali neke
6 zajedničke stavove, sve tri nacionalne partije. Naročito je bilo pitanje izbora,
7 način kako će se obaviti izbori, itd. Bilo je čak dileme kako će narodi biti
8 zastupljeni u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine. Naime u Predsjedništvu Bosne i
9 Hercegovine, u socijalističkom razdoblju bila su po dva Srbina, Hrvata,
10 Muslimana i jedan kao predstavnik ostalih građana koji su se identificirali kao
11 Jugoslaveni ili neke nacionalne manjine ili tako, ljudi koji uopće nisu imali
12 nacionalne identifikacije. U jednom periodu pred izbore pojavila se -

13 P: Da, ali, gospodine Kljuiću, ne želim da kažem da ta, dakle da
14 kontekst susreta nije bio povezan sa vašim susretima. Ali, ja sam Vas pitao
15 kakva je bila priroda i koliko često su bili ti kontakti koje ste imali. Tako da
16 Vas molim da nam date samo taj minimum, dakle osnov, kontekst kako bismo mogli
17 kasnije da razumemo Vaš dalji odgovor.

18 Dakle molim Vas da se koncentrišete na moje pitanje koje je bilo: kakav
19 je bio tip, priroda tih kontakata sa doktorom Karadžićem i koliko su česti bili
20 ti kontakti tokom tog vremenskog perioda?

21 P: Tip kontakata bio je vrlo korektan. Imali smo onoliko sastanaka i
22 susreta, jer su to bile javne tribine i TV zajednički nastupi, koliko je bilo

23
24
25
26
27
28
29
30

1 moguće u to doba. A sastajali smo se onoliko često kol'ko je to dnevna politika
2 zahtijevala. Ako smo imali neki zajednički interes, onda smo gospodin
3 Izetbegović, gospodin Karadžić i ja sjeli, nekad i dva puta dnevno, itd. Ako
4 nismo imali te sednice, nešto zajedničko, onda smo se rijeđe viđali. Ali,
5 poslije izbora u novembru 1990. godine, zbog dogovora o načinu formiranja vlasti
6 i zastupljenosti pojedinih naroda u toj vlasti, imali smo često radne sastanke,
7 tako da je tada bio intenziviran broj naših susreta.

8 P: Gospodine Kljuiću, ono što mene zaista interesuje je sledeće: Vi ste
9 bili tamo, a mi nismo. Reči poput "često" i "koliko je to potrebno bilo", imam
10 problem sa time, znate. Meni je potrebno, molim Vas da za potrebe Pretresnog
11 veća kažete što jasnije što pod time mislite. Dakle, ostavimo sad po strani
12 period pre izbora. No, govorimo o vremenu nakon izbora iz novembra 1990. godine
13 i od tih nekih, dakle, 6 meseci koji su usledili. Želeo bih da Pretresnom veću
14 predočite koliko često ste tokom tog vremenskog perioda viđali doktora
15 Karadžića, kakav je bio tip kontakata koje ste imali? Da li su to bili neki
16 slučajni susreti, dakle s vremena na vreme, opuštено? Ili su to bili susreti oči
17 u oči ili pak su to bili susreti na nekim većim skupovima? Molim Vas da nam samo
18 predočite kakvi su to susreti bili?

19 O: Prvo, to su bili zvanični razgovori između lidera tri narodne
20 partije. To su bili vrlo česti susreti. Drugo, bili smo zajedno na nekim javnim
21 manifestacijama. Dalje, imali smo neke zajedničke prijatelje, kao recimo,
22 advokate doktora Karadžića. A imali smo i susrete u četiri oka.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, od Vas je konkretno
2 zatraženo da konkretno odredite šta mislite pod rečju "često". Dakle ti zvanični
3 razgovori između čelnika stranaka, kažete da su to bili česti susreti, da li je
4 to bilo jedanput nedeljno, jedanput mesečno, dvaput dnevno? Recite nam koliko su
5 česti bili u proseku.

6 SVEDOK: Pa u prosjeku su najmanje bili tri puta tjedno u razdoblju
7 poslije izbora, prvih šest mjeseci.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nije mi baš savršeno jasno. Kada kažete
9 "zvanični razgovori", da li ste mislili na advokate gospodina Karadžića ili?

10 SVEDOK: Te advokate sam spomenuo, to su bili privatni sastanci, večere.
11 Dakle i takvih je susreta bilo. A kad kažem o partijskim susretima -

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kako česti?

13 SVEDOK: Rekao sam, dva do tri puta nedeljno, iz čisto praktičnih
14 razloga.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A kad je reč o privatnim susretima poput
16 večera, koliko su takvi susreti česti bili?

17 SVEDOK: Nisu baš često bili, ali Sarajevo je mali grad i u to doba nije
18 bio nikakav problem da izađemo u vodeći hotel i da se sretnemo. Ne samo gospodin
19 Karadžić i ja, nego mnogi ljudi u Sarajevu.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, jasno mi je da to nije bio nikakav
2 problem. Ali, da li ste se sretali jedanput mesečno? Kažete "to nije bilo toliko
3 često" ili je pak to bilo jedanput u dva meseca. Koliko je to često bilo u
4 proseku?

5 SVEDOK: Prvih šest meseci bilo je veoma često. Tek razvojem rata u
6 Hrvatskoj, ti odnosi će se ohladiti.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pitanje je bilo tokom prvih šest meseci
8 nakon izbora. Kad je reč o privatnim susretima poput večera, koliko je često
9 takvih susreta bilo?

10 SVEDOK: To je bilo rjeđe. Možda jednom u mjesec dana, jednom u petnaest
11 dana. Ali, zvanični razgovori su bili veoma česti.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A treća kategorija su bile prilike kada
13 biste tek razmenili nekoliko reči. Koliko je često bilo takvih susreta?

14 SVEDOK: Pa takvih je susreta bilo više nego večera, jer doktor Karadžić
15 je bio i književnik. Sretali smo se na književnim večerima, u kazalištu. Dalje,
16 doktor Karadžić je bio i -

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ali pitanje je bilo koliko često. Da
18 li je to bilo dvaput nedeljno ili jedanput u dve nedelje?

19 SVEDOK: Poštovani gospodine sudac, ja to ne mogu da Vam kažem. Bilo je
20 nekad pet puta nedeljno, nekad je bilo jednom, nekad nije ni jednom bilo. Zavisí
21 od situacije, mislim. Al' da smo bili često, to nema dvojbe.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Želeo sam da prođem kroz ovakvo
23 ispitivanje kako bih Vam jasno stavio do znanja da ako pažljivo slušate pitanje,
24 Vi ćete tačno shvatiti kakav se odgovor od Vas traži. Dakle ako se govori o tipu

25

26

27

28

29

30

1 sastanaka, tada smo identifikovali tri tipa sastanaka, susreta koje ste imali s
2 njime. I onda možda kad je reč o učestalosti tih susreta, možda je ovaj prvi tip
3 sastanaka bio od većeg značaja, možda nije. Ali, recimo pitanja konteksta i da
4 li je doktor Karadžić bio čovek koji se interesovo za književnost, možda nije
5 predmet ovog pitanja. Ali ako gospodin Stewart svakako želi nešto tako da Vam
6 postavi, on će se svakako nadovezati svojim pitanjima na temu koju ste Vi
7 pokrenuli. Molim Vas da pažljivo slušate pitanje koje Vam je postavljeno.

8 Izvolite nastaviti, gospodine Stewart.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

10 P: Gospodine Kljuiću, molim Vas da izbegnete da koristite izraze poput
11 "često", "veoma često" ili "ne veoma često", a da nam ne navedete više
12 pojašnjenje toga, jer to je upravo nešto što želimo da izbegnemo. Ja naime želim
13 da nam date precizne informacije.

14 Dakle svi ti susreti, dakle ti susreti u pozorištu i u književnim
15 klubovima, itd., dakle to su sve bili jednostavno slučajni susreti. Moguće je
16 bilo da se Vi jednostavno sretnete, da kažete jedan drugom, da se pozdravite i
17 da razmenite nekoliko reči o događajima toga dana, o vremenu, itd. Da li je to
18 približan opis razgovora koje ste imali, zar ne?

19 O: /prevod engleskog transkripta: "Da."/

20 P: Vi ste pre nekoliko trenutaka pomenuli susrete oči u oči sa
21 gospodinom Karadžićem i Vi ste pod time mislili na sastanke gde ste bili samo Vi
22 i gospodin Karadžić. Tokom tih šest meseci, dakle od novembra 1990. pa sve do
23 aprila 1991. godine, da li možemo da kažemo da ste imali nekoliko takvih
24
25
26
27
28
29
30

1 Susreta, dakle gde ste bili samo vas dvojica?

2 O: Da.

3 P: Po Vašem najboljem sećanju, recite nam, koliko ste takvih susreta sa
4 doktorom Karadžićem imali tokom tih šest meseci? Naravno, ne tražim sad od Vas
5 da budete precizni, ali otprilike koliko je takvih susreta bilo?

6 O: Imao sa četiri ili pet vrlo otvorenih i povjerljivih razgovora u
7 četiri oka sa gospodinom Karadžićem, samo nas dvojica.

8 P: Da li biste mogli da navedete kada je bio prvi takav susret nakon
9 izbora iz novembra 1990. godine? Što preciznije moguće, molim Vas, da navedete
10 taj datum.

11 O: Bio je sigurno u decembru i odnosi se na naš razgovor o konceptu
12 podele vlasti. Da bi shvatili koji je to posao bio, morate znati da su poslije
13 izbora tri narodne stranke -

14 P: Gospodine Kljuiću, mogu li odmah da Vam kažem, ako bih sada želeo da
15 Vas pitam koja je bila tema sastanka, što ću ponekad i učiniti. Ali, ako budem
16 želeo da Vam postavim pitanje o predmetu razgovora, onda ću to i učiniti. Dakle
17 ako Vas pitam kad je bio taj sastanak, dakle koji je bio datum; Vaš odgovor
18 treba da bude samo datum. Ako budem želeo da Vas pitam koja je bila tema
19 razgovora, postaviću Vam drugo pitanje. I, upravo kao što je i predsjedavajući
20 sudija rekao, ako budemo tako postupali, onda ćemo mnogo efikasnije raditi,
21 gospodine Kljuiću.

22 Dakle imali ste tada prvi sastanak s gospodinom Karadžićem. Ono što me
23
24
25
26
27
28
29
30

1 interesuje je sledeće: kada ste otišli na taj sastanak sa doktorom Karadžićem,
2 da li ste imali neku svesku uz sebe, da li ste vodili neke beleške, da li ste
3 vodili neki dnevnik ili bilo kakvu vrstu evidenciju o tome šta je bilo rečeno na
4 takvim sastancima?

5 O: Dnevnik nisam vodio, al' sam vodio svojevrzne bilješke u kojima sam
6 registrirao stavove i SDS-a, odnosno doktora Karadžića; i SDA, odnosno Alije
7 Izetbegovića. Jer je to bilo neophodno da bih na sastancima rukovodstva svoje
8 stranke mogao elaborirati šta naši partneri žele i šta traže od nas.

9 P: Hvala, gospodine Kljuiću. Mislim da nam je jasno koja je bila svrha
10 vođenja beleški. Da li ste te beleške zapisivali u neku vrstu sveske, beležnice?

11 O: Ne. Al' u papire koje sam imao pri ruci kad su mi trebali.

12 P: Preći ćemo na kasnije sastanke kasnije. No, kad je reč o prva četiri
13 ili pet susreta koje ste imali sa doktorom Karadžićem u tom vremenskom periodu,
14 da li mogu da zaključim da ste svaki put vodili neku vrstu beleški o tome šta je
15 bilo rečeno, upravo kao što ste nam sada rekli?

16 O: Može se i tako reć.

17 P: Da li imate i dan-danas te beleške?

18 O: Ja pišem jednu knjigu o Bosni. I služim se mnogim dokumentima, pa i
19 svojim bilješkama koje sam tada napravio.

20 P: Dakle te beleške su sada u ovom trenutku u Sarajevu, zar ne?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

srijeda, 29.09.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 O: U mom stanu su.

2 P: Gospodine Kljuiću, da li biste imali bilo šta protiv da kada se
3 vratite u Hag da dalje svedočite, da li biste bili spremni da donesete te
4 beleške?

5 O: To je moje autorsko pravo, to su moji stavovi i ja njih iznosim
6 javno. Prema tome, ja sam, recimo zapisao šta je rekao Karadžić šta on želi.
7 Onda sam tako informirao na sastanku HDZ-a -

8 P: Gospodine Kljuiću, trenutno sam Vam postavio ovo jedno kratko
9 pitanje. Dakle rekli ste da nemate ništa protiv da donesete taj materijal sa
10 sobom. A sledeće pitanje: je da li biste imali neki prigovor ako to može da se
11 organizuje, da na bilo koji odgovarajući način to dostavite Hagu unapred, da
12 dostavite fotokopije tih beleški Hagu još pre nego što dođete?

13 O: Prvo, mi se nismo dobro razumjeli. Ja sam Vama otvoreno rekao da ja
14 to ne bih stavio na dispoziciju Vama, jer su to elementi moje knjige koju ja
15 želim da objavim.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Slažem se sa Vama, gospodine Stewart.
17 Pitanje je bilo da li gospodin Kljuić ima prigovora. Njegov je odgovor bio "ne".
18 Ali, na osnovu onoga što je kasnije rečeno, jasno je da je on rekao da nije
19 spreman da to donese sa sobom. I to je upravo sada i potvrdio gospodin Kljuić.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Moram reći da nisam razumeo da se u
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 drugom delu odgovora on protivio tome. No, sada je ovo jasno.

2 P: Gospodine Kljuiću, dakle da razjasnimo. Možda postoji neki drugi
3 način da se ovo reši. No, Vi kažete da se protivite, ako bi to bilo na
4 dobrovoljnoj osnovi, Vi biste odbili, zar ne, da to donesete sa sobom u Hag?

5 O: Zašto bih ja Vama dao svoje bilješke?

6 P: Odgovorite, molim Vas na moje pitanje, gospodine Kljuiću. Želim da
7 razjasnimo. Ja neću sad da odgovaram na Vaša pitanja, uz svo dužno poštovanje.
8 Odgovorite na moje pitanje, molim Vas.

9 Dakle Vi nama kažete da Vi odbijate, osim ukoliko niste primorani na to,
10 dakle Vi odbijate da donesete taj materijal sa sobom u Hag, zar ne? Ako je
11 potrebno, razmislite o tome, gospodine Kljuić, jer želim da dobijem jasan
12 odgovor na to pitanje.

13 O: I te bilješke, kao i svi drugi dokumenti su materijal koji ja sad
14 obrađujem u svojoj knjizi. I ne želim da dam to bilo kome prije nego što bude
15 objavljeno. Molim Vas, to je autorsko pravo svakog čovjeka. Osim toga, ja ne
16 vjerujem da su ostali svjedoci -

17 P: Dakle odgovor je jasan. Osim ukoliko niste primorani na to, Vi kažete
18 da odbijate da taj materijal donesete sa sobom?

19 O: /nečujno/ me može neko prisilit na to. To je moje privatno
20 vlasništvo.

21 P: To je sad druga tema, gospodine Kljuiću. To je sad potpuno druga
22 tema. Mislim da je sada jasno.

23 Dakle Vi kažete, gospodine Kljuiću "ne, osim ukoliko me neko ne primora,
24
25
26
27
28
29
30

1 ja neću taj materijal donesti u Hag". Dakle to je Vaš stav.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, moram da prekinem.

3 Gospodine Kljuiću, rekli ste da niste spremni na to. I Vi u suštini
4 kažete da biste radije želeli da se prvo objavi ono što Vi pripremate. Da li sam
5 Vas ispravno razumio da Vi kažete da ukoliko biste doneli taj materijal, Vi u
6 svojstvu autora biste bili izloženi toj opasnosti da bi bilo ko mogo time da se
7 kasnije posluži. Da li je to strah koji imate? Jer, znate postoji način na koji
8 bismo mogli da rešimo takav jedan problem.

9 SVEDOK: Znate šta, ja sam živeo u komunističkom režimu gdje se moglo doć
10 u kuću i zaplijenit stvari. Al', ne mislim da danas ima takvih načina. Druga
11 stvar, to nisu dokumenti kao što ima ovdje u Tužilaštvu da kaže "dan taj i taj,
12 sadržaj, šta je rekao jedan, šta je rekao drugi". To su moj... pazite, ja sam
13 novinar, dugogodišnji. To su moje opservacije, nešto što je najvažnije, što sam
14 zabilježio. I praktično rečeno, jedino se ja mogu snać u tome.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] No, gospodine Kljuiću, radi se zapravo o
16 sljedećem. Prvo, dnevnicu ili bilježnice razne su pomagale ovome Sudskom vijeću
17 shvatiti događaje koji su se tada odvijali. Mi se susrećemo sa puno svjedoka
18 koji su voljni svoje bilješke ili dnevnike staviti nama na raspolaganje.
19 Naravno, nešto kasnije se može vidjeti - možda se čak bez Vaše pomoći ne može
20 sve razumijeti, ali treba vidjeti koliko je to stvarno od koristi, taj
21 materijal. Ali, kada kažete da te bilješke nisu na raspolaganju Tužiteljstvu,
22 onda gotovo samo po sebi iz toga slijedi da ukoliko ih donesete ili napravite
23 kopije, da bi ih imalo i Tužiteljstvo. Naime, strane u postupku su u tom smislu

24

25

26

27

28

29

30

1 jednake i dokumenti se moraju objelodanjivati među stranama. Pogotovo ako bi se
2 u vezi s tim bilješkama Vama postavljala neka pitanja.

3 Ja razumijem Vaše strahove zato što bi možda neki drugi ljudi mogli
4 koristiti taj materijal dok Vi još pripremate svoju knjigu. S druge pak strane,
5 te bilješke, naravno, ja ne znam koliko su one važne, ali mogle bi pomoći pri
6 utvrđivanju istine, jer je sigurno da ono što je u to vrijeme bilo zapisano,
7 katkada podrobnije otkriva neke stvari ili bolje odražava ono što je autor
8 bilješki uočio. Katkada pomaže prisjetiti se stvari kojih se inače ne sjećamo
9 bez onoga što Francuzi zovu *aide memoire*, odnosno podsjetnik. Dakle gospodinu
10 Stewartu i nama kao sucima, a pretpostavljam i Tužiteljstvu bi to zapravo - radi
11 se dakle samo o situaciji da se ne zanemari materijal koji bi moguće mogao
12 pomoći u utvrđivanju istine. To je, dakle pravo pitanje o kojem razgovaramo.

13 Dakle ja bih htio da možda još jednom razmotrite ovo pitanje pa da od
14 Vas dobijemo konačni odgovor nakon sljedeće pauze. Na pitanje biste li Vi
15 dobrovoljno donijeli taj materijal u Hag ili stavili na raspolaganje njegove
16 kopije. Ali, eto ja sam Vam zapravo detaljnije sada objasnio o čemu se zapravo
17 radi.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, i Englezi kažu *aide memoire*,
19 ja nemam ništa protiv francuskog jezika.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, ako želite odgovoriti na ovo što sam
21 rekao, izvolite.

22 SVEDOK: Molim Vas, to su privatne bilješke koje nemaju nikakav
23
24
25
26
27
28
29
30

1 oficijelni status. Ako želite, ja Vam mogu ispričat jedan detalj koji sam
2 zapisao iz razgovora Karadžića i mene u četiri oka. Mogu li?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja sada od Vas ne tražim nikakve daljnje
4 detalje Vaših sastanaka s Karadžićem, zato što su to stvari koje Vas treba
5 pitati gospodin Stewart. Ali, ja Vama govorim općenito. Čak ako te bilješke, kao
6 i obično nemaju nikakav službeni status i ako su one privatne bilješke -
7 naravno, ako se radi o osobnim stvarima katkada, Vi ćete reći sigurno "ovo nije
8 nešto što bi se trebalo objaviti". To naravno treba uvijek uzeti u obzir. Ali,
9 dakle pitanje je samo da li bi stavljanjem tih bilješki na raspolaganje možda
10 pod uvjetima koje bi trebalo još razmotriti, dakle da li biste ih Vi dali
11 dobrovoljno ili ne.

12 Ali, molim Vas, razmislite o tome. Ja ne tražim da mi se na to pitanje
13 odmah odgovori, ali Vam moram jasno reći da se ovdje ne radi o uplitanju u Vaš
14 privatni život, niti da se tim bilješkama da kakav službeni status. Već
15 jednostavno da se ne zanemari materijal koji bi možda mogao biti od koristi
16 prilikom utvrđivanja istine.

17 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam, časni Sude. Jako puno
18 komentara mi pada na um koje sada neću izgovoriti. Samo bih htio reći sljedeće,
19 časni Sude: kada ste stalno govorili o uvjetima, moguće je, dakle - Vi ste
20 zapravo tako rekli u jednom trenutku, nitko od nas zapravo ne govori ništa više
21 o tome u ovoj fazi.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, naravno. Uvjeti naravno nikada ne

23
24
25
26
27
28
29
30

1 mogu ići protiv temeljnog postupka. Mislim da je to jasno. Ali, da sam ja pisao
2 dnevnik i kada bih u njemu imao nekakve sasvim nerelevantne osobne stvari, onda
3 bih mogao reći "evo, to nije materijal za objavljivanje i ja ću Vam dati to uz
4 tu ogradu", inače bih oklijevao.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da je praksa u svim
6 pravnim sustavima da se zapravo takve stvari koje su potpuno osobne prirode
7 zadržavaju tajnima, tako da ih nitko drugi ne vidi.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, naravno.

9 G. STEWART: [simultani prevod]

10 P: Gospodine Kljuiću, neću više o tome razgovarati jer se radi o pomalo
11 apstraktnoj stvari, osim ako ne vidimo nešto od toga materijala.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, također slijedi iz svega
13 ovoga jedna praktična stvar, a ta je da bih ja zadržao pravo istraživanja
14 sadržaja nekih od tih sastanaka i razgovora dok se ne riješi ovo konkretno
15 pitanje.

16 P: Ali, gospodine Kljuiću, vratimo se na ono o čemu smo razgovarali.
17 Mene prvenstveno zanima da ste ustanovi učestalost i narav sastanaka koje ste
18 održavali, a ne moramo ulaziti sada duboko u te razgovore.

19 Dakle mi razgovaramo o doktoru Karadžiću i razgovarali smo o vremenu do
20 travnja 1991. A sada bih htio da svoju pažnju usmjerimo na sljedećih šest
21 mjeseci, recimo od aprila pa do oktobra 1991. Dakle u ovom vremenskom razdoblju,
22 budite što je moguće konkretniji, gospodine Kljuiću, i pomozite sucima kakva je
23 bila narav i učestalost Vaših sastanaka, kontakata s doktorom Karadžićem u toku
24
25
26
27
28
29
30

1 tog šestomjesečnog razdoblja?

2 O: U tom razdoblju počinje agresija na Hrvatsku. Stvari se kompliciraju.
3 Sastanci više nemaju onu toplinu koju su imali prije.

4 P: Gospodine Kljuiću, molim Vas, krenite od pitanja pa ćemo vidjeti
5 treba li nadovezati se.

6 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da je gospodin Kljuić
7 odgovarao na pitanje. On je rekao - zapravo, tu su dva pitanja: koja je narav i
8 učestalost. Gospodin Kljuić ima pravo odgovoriti tako da se stavi sve to u
9 kontekst, jer ga se upravo to konkretno pita.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Pa ne baš, časni Sude. Kada svjedok
11 govori da je počela agresija na Hrvatsku, to nije potrebno. Ja nastojim pomoći,
12 časni Sude.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, možda ako kažete "ovo
14 je prvi dio moga pitanja, a ovo drugi dio", onda ćete zapravo kazati svjedoku da
15 ste Vi razdvojili svoje pitanje na manje dijelove. I ako biste to učinili, kao
16 što sam ja nastojao učiniti ranije, sigurno ćete dobiti odgovore koje tražite.
17 Naime, način na koji Vam je svjedok odgovorio nije nerazumljiv.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, nije nerazumljiv nego
19 jednostavno nije odgovor. Ali ja ću učiniti ono što od mene tražite, naravno.

20 P: Gospodine Kljuiću, koliko puta, dakle osim onih slučajnih društvenih
21 kontakata o kojima ste govorili, dakle ta kategorija sastanaka u književnim
22 klubovima i u kazalištu nas ne zanima. Dakle osim toga koliko puta kažete da ste

23
24
25
26
27
28
29
30

1 bili u kontaktu s doktorom Karadžićem u tom šestomjesečnom razdoblju od oktobra
2 1991.?

3 O: Vrlo često, ne tako često kao prije. I ti razgovori imali su
4 isključivo politički dijalog, i zbog događaja u Hrvatskoj i onog što su uradili
5 u Bosna i Hercegovina -

6 P: Znači kada govorite o -

7 O: I -

8 P: Kada kažete "razgovori", Vi mislite na nešto što se može zapravo
9 opisati kao sastanak na kojem ste bili prisutni i Vi i doktor Karadžić. Dakle Vi
10 ste tamo došli i sjeli za stol da biste razgovarali. Da li je to dobar opis?

11 O: Djelimično. To su bili, recimo, sastanci u Parlamentu, sastanci
12 Parlamenta, Vlade i rukovodstva Skupštine, sastanci tri partije... I druga
13 stvar, želim gospodinu Stewartu da kažem da ja važim kao čovjek koji govorim
14 vrlo jasno. Ja sam profesionalni novinar i čudi me da Vi mene prekidate kad ja
15 želim da Vam kažem kakva je bila priroda razgovora u drugih šest mjeseci.

16 U prvih šest mjeseci, ni Radovan Karadžić ni SDS, a ni Milošević u to
17 doba još nisu izložili svoj projekat, nisu ga ni implementirali. Tek sukobima -

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, dopustite mi još
19 jednom da Vas prekinem. Gospodin Stewart bi htio znati koliko često ste se u tom
20 vremenskom razdoblju sastali s gospodinom Karadžićem. E sad, jeste li Vi

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 iznenađeni zbog toga što Vas je gospodin Stewart prekinuo kada ste manje ili
2 više opisivali atmosferu, a ne vrstu sastanaka - rekli ste da nije bilo iste
3 topline na tim sastancima nije nešto o čemu bi trebalo dalje razgovarati.

4 Ali, gospodin Stewart bi htio znati koliko često u tom drugom
5 šestomjesečnom periodu ste se sastajali, puta, sa doktorom Karadžićem na
6 sastancima na kojima ste stvarno jedan s drugim razgovarali, što se obično radi
7 kada ljudi sjednu za stol, ali ne i nužno.

8 Možete li nam reći je li to u tih šest mjeseci bilo 20 puta mjesečno ili
9 10 puta mjesečno? Koliko puta otprilike?

10 SVEDOK: U prvih šest mjeseci sam rekao da smo se najmanje tri puta
11 nedeljno -

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. A ja sam Vas sad pitao za drugih
13 šestomjesečni period.

14 SVEDOK: I ja sam imao četiri-pet intimnih razgovora u četiri oka s
15 Karadžićem. U drugih šest mjeseci, jednom smo bili sigurno u deset dana. A za
16 tih šest mjeseci imali smo dva međusobna dijaloga nasamo, bez trećeg čovjeka.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. To je jasan odgovor na pitanje.

18 Gospodine Stewart, izvolite nastaviti, molim Vas.

19 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

20 P: Dakle u šestomjesečnom razdoblju su bila dva sastanka gdje ste bili
21 samo Vi i doktor Karadžić. Je li bilo drugih sastanaka, drugih sjednica na
22 kojima ste bili Vi, doktor Karadžić i neki drugi ljudi?

23 O: Bilo je.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dakle ako ostavimo po strani sjednice Skupštine, koliko je takvih, po
2 Vama, sastanaka bilo u tom šestomjesečnom razdoblju? Dakle takvih sastanaka na
3 kojima ste bili Vi i doktor Karadžić, ali ne samo vas dvojica?

4 O: Bilo je možda četiri-pet. To su bili sastanci lidera svih političkih
5 partija koje su imale svoje predstavnike u Parlamentu. I one su raspravljale o
6 odnosu prema Jugoslavenskoj armiji, ustavnom uređenju Bosne i Hercegovine.

7 P: A - neću ispitivati šira pitanja - ali, na isti način, recite nam
8 jeste li Vi radili bilješke sa svih tih sastanaka iz tog razdoblja? Dakle Vaših
9 privatnih sastanaka *tete-a-tetes* sa doktorom Karadžićem i tih drugih sastanaka
10 na kojima je bilo i drugih ljudi?

11 O: Nisam radio bilješke, ali sam zapisivao temeljne stavove koje su
12 zauzimali ne samo doktor Karadžić nego i predstavnici drugih političkih partija,
13 jer to je bila moja obaveza da bih mogao referirat na sastanku rukovodstva HDZ-
14 a.

15 P: Kada kažete "niste radili bilješke", nije bilo nikakve promjene u
16 Vašoj praksi između onog prvog šestomjesečnog razdoblja za koji smo Vas pitali -
17 dakle do aprila 1991., pa onda i drugog šestomjesečnog razdoblja u vezi sa
18 izradom bilješki, zar ne?

19 O: Ne. Ja sam zapisivao samo teze, samo najvažnije detalje koji bi bili
20 karakteristični. A atmosferu i ostalo... ja nisam stenograf. Ja nisam hvatao sve
21 riječi, al' bi uvijek sadržaj, odnosno postavke za koje su oni tražili da se mi
22 opredijelimo.

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 P: Ne želim za sada ulaziti detaljno u to kakva je narav tih bilješki i
2 kakve su one. Ali, Vi ste neke od tih bilješki radili i na drugim sastancima na
3 kojima je bilo i drugih ljudi, ne samo Vi i doktor Karadžić. Je li tako?

4 O: Da.

5 P: Sada bismo mogli možda krenuti na sljedeće šestomjesečno razdoblje,
6 tako da radimo šest mjeseci po šest mjeseci. Dakle od oktobra 1991. pa do aprila
7 1992. Ponajprije recite mi koliko je bilo privatnih sastanaka Vas i doktora
8 Karadžića u tom šestomjesečnom razdoblju?

9 O: Samo jedan.

10 P: Možete li nam kazati kada je to bilo, kojega datuma?

11 O: Ne mogu reć. Ne sećam se datuma, ali to je bilo u prostorijama SDS-a.

12 P: Otprilike? Dakle radi se o razdoblju od šest mjeseci. Možete li
13 odrediti negdje unutar tih šest mjeseci kada je to bilo?

14 O: Kraj novembra, početak decembra. I to na inzistiranje doktora
15 Karadžića preko jednog mog zastupnika koji se zove Paško Vukoje, koji također
16 može, ako bude trebalo, posvjedočit da je došlo do tog *meetinga*.

17 P: Ja Vas to nisam pitao, gospodine Kljuiću. Dakle, molim Vas još
18 jednom, odgovarajte mi na pitanja.

19 Koliko onih drugih sastanaka je bilo, dakle sastanaka na kojima ste bili
20 prisutni Vi i doktor Karadžić i barem još jedna osoba ili više njih u tom

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 šestomjesečnom razdoblju od oktobra 1991. do aprila 1992. godine?

2 O: Bilo je više takvih sastanaka.

3 P: Više je prilično elastičan izraz, gospodine Kljuiću. Možete li malo
4 konkretniji biti?

5 O: Mogu. Između 10 i 15 je takvih sastanaka bilo u tih šest mjeseci.

6 P: Jeste Vi i dalje na isti način radili bilješke kao i u ona dva
7 prethodna dva šestomjesečna razdoblja?

8 O: Nisam, jer tada su sastanci bili jednolični. Karadžić je postavljao
9 iste ultimatumе, samo u raznim prilogama.

10 P: Hoćete li time reći, gospodine Kljuiću... odnosno, da se Vaša praksa
11 nije promijenila nego da je zapravo naprosto bilo manje potrebe za njom, za
12 zapisivanjem zato što je gospodin Karadžić ponavljao iste stavove?

13 O: Upravo tako.

14 P: Tijekom tih istih razdoblja - a ja ću nastojati ovaj sljedeći dio
15 obraditi što je moguće brže i konkretnije tako da svima to bude na korist - ali
16 ću Vas sada ispitivati u vezi s gospođom Plavšić. Dakle uzmimo onaj prvi
17 vremenski period od oktobra 1990. do aprila 1991. jeste li imali i jedan
18 privatni sastanak, dakle *tete-a-tete* sa gospođom Plavšić?

19 O: Imao sam kad je bila u društvu njenog brata, pošto smo mi
20 dugogodišnji prijatelji. To nije bio politički sastanak, nego je bio privatni
21 sastanak. A s gospođom Plavšićkom sam sjedio stolica do stolice u
22 Predsjedništvu. Viđali smo se svaki dan.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dobro, gospodine Kljuiću. Ovo ću pokušati onda skratiti. Ako dakle po
2 strani ostavimo sve sastanke na kojima - ako je takvih sastanaka uopće bilo - na
3 kojima se nisu vodili nikakvi politički razgovori, ako je tako nešto uopće
4 realno moguće, u čitavom dakle tom razdoblju od 10. mjeseca 1990. do aprila
5 1991., jeste li imali ijedan privatni sastanak, dakle nasamo, s Biljanom
6 Plavšić?

7 O: Ne.

8 P: Slično pitanje za gospodina Koljevića. Ako dakle, koliko je god
9 realistično moguće, po strani ostavimo sve sastanke na kojima se nije
10 razgovaralo uopće o politici, jeste li imali ijedan sastanak nasamo s Koljevićem
11 u čitavom tom razdoblju od novembra 1990. do aprila 1992.?

12 O: Jesam. Jer je profesor Koljević bio predsjednik Odbora za vanjsku
13 politiku Predsjedništva. Kao što je gospođa Ljiljana -

14 P: Gospodine Kljuiću, ja se ispričavam što Vas prekidam. Odgovor "da" na
15 pitanje je dovoljan. Pa ću Vam dalje postavljati pitanja.

16 G. HARMON: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da je primjereno da
17 svjedok da kratko objašnjenje zašto je bio na tim sastancima.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Nije, časni Sude. Oprostite što Vas
19 prekidam, časni Sude.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Naravno, ako svjedok misli da nešto
21 nedostaje, ali naše pak iskustvo je drugačije. Dakle u sadašnjim okolnostima,
22 ako postoji bilo šta što izlazi izvan okvira pitanja, a Vi mislite da je toliko
23 važno da mi moramo znati, onda se meni možete obratiti. Ali, može biti isto tako

24

25

26

27

28

29

30

1 da će Vas se u sljedećem pitanju pitati upravo to što sad govorite. Dakle najpre
2 odgovorite gospodinu Stewartu na pitanje, a ako se kasnije pojavi nešto da se
3 može reći "e, to sad stvarno daje krivi dojam onome što se dogodilo", onda se
4 obratite meni i ja ću Vam, naravno, dopustiti da objasnite, da nešto dodate.
5 Ali, molim Vas držite se pitanja.

6 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, naravno, ja se 100% s Vašim
7 primjedbama da svaki odgovor koji bi vodio na krivi trag ili je pogrešan na bilo
8 koji način bez kvalifikacije. To, naravno, nije primjer, ali moram reći, časni
9 Sude, ja slijedim ono što ste Vi rekli. Ali, naravno, ja moram razložiti pitanja
10 i fer je prema svjedoku kako on sam ne može odlučiti na koje pitanje će
11 odgovoriti zato što je to moja odluka i moje pravo kao odvjetnika.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je to jasno. Gospodine Harmon,
13 mi svi znamo da dobivanje odgovora koji blizu nekako odgovaraju na pitanja, nije
14 baš lako najlakše zadnjih par dana /kako je prevedeno/. S druge, pak strane kao
15 što strane u postupku znaju, ja obično dopuštam razradu odgovora u vezi s
16 pitanjima koje se blisko odnose na pitanje. A strane u postupku su dovoljno
17 mudre da ne ulažu prigovor na takve odgovore. No mislim da smo sada pomalo u
18 posebnoj situaciji. Situacija je poput suca na početku nogometne utakmice.
19 Gospodine Harmon, a Vi znate kakva je njegova zadaća.

20 G. HARMON: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ja shvaćam, ali pitanje je
21 bilo je li se sastajao s gospodinom Koljevićem. On je rekao: "Da. Ja sam se s
22 njim sastajao, jer je on bio predsjednik Odbora za vanjsku politiku." I mislim
23 da je sasvim adekvatno objašnjenje odgovora "da, časni Sude". I ja mislim,

24
25
26
27
28
29
30

1 odnosno ja moram tražiti od Vas, časni Sude, budući da sam u sudnici zadnja tri
2 dana, i moram reći da shvaćam Vaš stav i Vašu poziciju. Ali, mislim da se ne
3 može tu svjedoka jednostavno ograničiti tako da misli da može davati samo kratke
4 i neinformativne odgovore. Ja mislim da nije dobro, da je važno da se gospodina
5 Kljuića ne ograničava na to da daje kratke i razumne odgovore.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, pokušajmo ne
7 potrošiti svo vrijeme na proceduralnu raspravu. Vjerojatno ste primjetili da
8 Vijeće dopušta Vaš pristup.

9 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] S druge pak strane, ako on postane
11 previše rigidan, previše tvrd onda više neće služiti svrsi. Dakle ako se redak
12 doda, manje vremena treba da se dopusti takav odgovor nego da se započinje
13 proceduralna rasprava po tom pitanju. Ja Vas molim pazite na to da strogoća
14 katkada dopušta fleksibilnost, donekle fleksibilnost.

15 A, istodobno ja se obraćam svjedoku sa zahtjevom da pažljivo sluša
16 pitanja koja mu se postavljaju i da najprije da direktan odgovor na njih.
17 Katkada Vi možete govoriti o pitanjima koje je Vijeće čulo pet ili deset puta.
18 Recimo, kakve su stavove ljudi zauzimali. Vijeće to jako dobro zna.

19 Gospodine Stewart, nastavite, imate riječ.

20 G. STEWART: [simultani prevod]

21 P: Gospodine Kljuiću, ja se sad nastojim sjetiti gdje smo zapravo stali.
22 No, ustanovili smo da se jeste sastajali s gospodinom Koljevićem i da ste imali

23
24
25
26
27
28
29
30

1 sastanke nasamo sa gospodinom Koljevićem. Mislim da sam Vas pitao koliko je to
2 puta bilo u prvom šestomjesečnom periodu. Dakle koliko ste se puta od novembra
3 1990. do aprila 1991. sastali nasamo s gospodinom Koljevićem - ako ste se ikada
4 nasamo sastali u tom razdoblju?

5 P: Prvo, jesmo se sastali nasamo. U to nemojte sumnjati. Drugo, bili smo
6 članovi Predsjedništva. Imali smo kancelariju jednu do druge. Treće, gospodin
7 Koljević je bio predsjednik Vanjskopolitičkog odbora Predsjedništva, ja sam
8 član. Kreirali smo prijedlog vanjskopolitičke strategije Bosne i Hercegovine. I
9 mogu reći da sam se više puta sastajao. Više u Predsjedništvu, a manje kao
10 funkcionera SDS-a.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Koliko puta?

12 G. STEWART: [simultani prevod] Baš je to bilo moje pitanje, časni Sude.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ste sada nama objasnili, a ja Vam
14 dajem uputu, ako Vas se pita "koliko puta", najprije nam recite koliko puta.
15 Zato što ste Vi sada u više rečenica objasnili situaciju, a mi još uvijek ne
16 znamo odgovor na pitanje. Koliko je bilo sastanaka nasamo s doktorom Koljevićem
17 tijekom prvog šestomjesečnog razdoblja?

18 SVEDOK: Tri do pet puta, službeno smo se sastali.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavite, gospodine Stewart.

20 G. STEWART: [simultani prevod]

21 P: Vi ste rekli da su to bili službeni sastanci. A ja sam od Vas
22 zatražio da potpuno ostavite po strani društvene tako... Dakle kada kažete
23 "zvanični sastanci", izuzev onih povremenih društvenih sastanaka koje ste imali
24 gde nije bilo reči o političkim temama. Da li to znači da je ukupan broj

25

26

27

28

29

30

1 sastanaka koje ste upisali kao službeni sastanci, da je to ukupan broj sastanaka
2 *tete-a-tete*, dakle oči u oči koje ste imali sa gospodinom Koljevićem? Zar ne?

3 O: Da.

4 P: Hvala Vam. I tokom tih šest meseci, dakle novembra 1990. do aprila
5 1991., koliko ste sastanaka istog tipa imali, a da je još neko bio prisutan osim
6 Vas i profesora Koljevića?

7 O: Više sastanaka, jer nas trojica smo bili u delegaciji Predsjedništva
8 Bosne i Hercegovine koja je imala sastanke sa svim drugim rukovodstvima drugih
9 republika u Jugoslaviji.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, Vi ste mogli da
11 kažete najpre da je bilo dva, deset, dvadeset... Recite nam, otprilike.

12 SVEDOK: Časni suče, ja nisam statističar. Dozvolite, imali smo pet
13 zvaničnih razgovora sa pet ostalih republika. Samo ti -

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete li nam reći, brojno gledano,
15 otprilike koliko je bilo. Ako ne možete, recite nam da ne možete.

16 SVEDOK: Pet smo imali sigurno, jer Bosna i Hercegovina je imala pet
17 zvaničnih razgovora sa pet republika. U delegaciji su bili gospodin Izetbegović,
18 gospodin Koljević i ja. A to podrazumijeva da smo i putovali zajedno i boravili
19 u Beogradu, Zagrebu, Titogradu. A Slovenci i Makedonci su nama došli, i da smo
20 razgovarali, itd.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Osim tih sastanaka koje ste pomenuli, a
22 kojih je bilo makar pet, da li je bilo još nekih drugih?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: Bilo je raznih operativnih sastanaka, gdje smo kao članovi
2 Predsjedništva neprestano bili zajedno.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Koliko otprilike?

4 SVEDOK: Ne mogu Vam reć. To je tako često, znate. To je period od šest
5 mjeseci kad dolazimo svaki dan na posao.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle "često" znači "svaki dan",
7 otprilike?

8 SVEDOK: Pa nije možda svaki dan, ali vrlo često. Jer mi smo kao članovi
9 Predsjedništva primali razne ambasadore, delegacije Evropske unije, NATO-a,
10 američke medijatore. To je jedan intenzivan politički život.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle dva-tri puta nedeljno? Da li bi
12 mogli tako da kažemo?

13 SVEDOK: Sigurno.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, nastavite, gospodine Stewart.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

16 P: Gospodine Kljuiću, ono što ja pokušavam da uradim je - kako bi Vam
17 bilo jasno i to bi Vam bilo možda od pomoći - ja pokušavam da što je više moguće
18 da sa jedne strane ostavim kontekst, odnosno susrete koji nisu zapravo bili
19 sastanci. Daću Vam jedan primer: ako ste Vi i profesor Koljević bili prisutni
20 tokom neke prilike, kad je recimo bio u posjeti, neki političar ili tako, neko
21 bitan ko je bio u gradu, i Vi ste tada bili na ručku ili večeri. I Vaš kontakt
22 sa profesorom Koljevićem je bio recimo čisto slučajne prirode, Vi ste možda

23

24

25

26

27

28

29

30

1 razmenili svega par reči, mene ne interesuju takvi susreti. Jer, ako mogu tako
2 da kažem, gospodine Kljuiću, meni je jasno da način kako se odvija posao. Bilo
3 je puno, puno takvih sastanaka.

4 Ali mene konkretno interesuju dve kategorije sastanaka. Jedno su
5 susreti, sastanci oči u oči, *tete-a-tete*. A druga kategorija su susreti sastanci
6 sa datom osobom na kojima je bila makar još jedna druga osoba. Dakle to nije bio
7 susret oči u oči. Ali, to je dakle susret gde se vodila neka debata i gde ste Vi
8 i ta osoba bili učesnici razgovora. Da li Vam je sada jasna ta kategorizacija
9 sastanaka o kojoj ja govorim?

10 O: Jeste.

11 P: Hvala. Dakle mogli bismo ovo nazvati kategorija A i B. Kategorija A
12 je susret oči u oči, a B ova druga. Dakle želeo bih da što brže pređemo preko
13 toga.

14 Kad je reč o onih drugih šest meseci, odnosno od aprila 1991. pa do
15 oktobra 1991., i zatim od oktobra 1991. pa sve do aprila 1992., sve što sada
16 želim da mi kažete je broj susreta u kategoriji A i u kategoriji B. Najpre za
17 prvi period, april 1991. do oktobra 1991., koliko je susreta bilo, koliko se Vi
18 sećate, u kategoriji A, dakle oči u oči?

19 G. HARMON: [simultani prevod] Da li mislimo na sastanke sa gospodinom
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Koljevićem?

2 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala Vam. Da. Mi govorimo sada o
3 profesoru Koljeviću.

4 O: Bilo je između 10 i 15, u kategoriji A.

5 P: A u kategoriji B? Dakle gde su bile još neke osobe prisutne?

6 O: Bilo je više, jer smo mi imali svakodnev... sjednice vrlo često, dva,
7 tri puta tjedno, a... imali diplomatsku aktivnost, jer morate znat da smo u
8 Predsjedništvu svi bili zaduženi za neke oblasti.

9 P: Molim Vas, pokušajte da nam navedete broj. Jasno je da to neće biti
10 tačan broj. Ali, molim Vas, pokušajte da nam navedete neki broj kao i za
11 kategoriju A.

12 G. HARMON: [simultani prevod] Ali on jeste rekao dva do tri puta
13 nedeljno. To jeste broj.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Molim gospodina Harmona da mi dopusti da
15 nastavim, jer... ne bih sad rekao.

16 No, postaviću ovo na drugačiji način.

17 P: Da li Vi kažete, gospodine Kljuiću, da tokom tih šest meseci bilo je
18 negde između pedeset i sedamdeset susreta?

19 O: Ne.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude.

21 P: Gospodine Kljuiću, dakle Vi to ne kažete. Dakle nije bilo dva do tri
22 susreta nedeljno? Vratimo se onda sad na moje pitanje, tokom tih šest meseci -
23 govorimo o aprilu 1991. pa sve do oktobra 1991.; i govorimo o profesoru
24 Koljeviću - kategorija B. Koliko ste susreta imali na kojima ste Vi, profesor

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

srijeda, 29.09.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 Koljević i još makar jedna osoba bili prisutni?

2 O: Možda je bilo između dvadeset i trideset takvih sastanaka.

3 Ja Vam moram reć da ne razumijem in...inzistiranje na tom broju, jer to
4 su statistički podaci. Ako želite znat relacije, onda ih možete dobiti na jedan
5 drugi način.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, na gospodinu Stewartu
7 je da odluči da li želi da zna te brojke. A Vi ćete u narednim pitanjima i u
8 vezi sa drugim pitanjima videti kakvu on vezu želi da uspostavi, da li želi da
9 uspostavi kakav ste odnos imali. Ali, kad je reć o učestalosti, to nije nešto
10 što je irelevantno.

11 Izvolite, nastavite, gospodine Stewart.

12 G. STEWART: [simultani prevod]

13 P: Gospodine Kljuiću, tokom narednih šest meseci, dakle od oktobra 1991.
14 do aprila 1992. koliko ste sastanaka u kategoriji A, dakle oči u oči, imali sa
15 profesorom Koljevićem?

16 O: Možda jedan u tom razdoblju.

17 P: A koliko ste sastanaka imali u kategoriji B tokom tog vremenskog
18 perioda, dakle Vi, profesor Koljević i još makar jedna osoba?

19 O: Između deset i dvadeset.

20 P: A kad je reć o gospodinu Krajišniku. Sada ćemo proći kroz celi ovaj
21 postupak ponovo. Dakle od novembra 1990. pa do aprila 1991. da li ste imali
22 susreta oči u oči sa gospodinom Krajišnikom?

23 O: Ne.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Kategorija A je prazna. Nema nikakvih takvih susreta u toj
2 kategoriji. Kategorija B, dakle susreti gospodina Krajišnika, Vas i još makar
3 jedne osobe. Recite nam koliko je bilo takvih susreta tokom tih šest meseci, od
4 novembra 1990. pa do aprila 1991.?

5 O: Bilo je više, s obzirom da je gospodin Krajišnik bio predsjednik
6 Skupštine i da je Predsjedništvo uvijek predlagalo dnevni red, odnosno one točke
7 za koje je zainteresirano Predsjedništvo da bude na Skupštini. A u tom periodu
8 sam sa gospodinom Krajišnikom bio i na nekoliko sastanaka kad su bili
9 rukovodstva stranaka, HDZ, SDA i SDS-a zajedno. A i HDZ-a i SDS-a, samo,
10 bilateralno.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li biste mogli da navedete neki
12 približan broj?

13 SVEDOK: Rekao sam. Između 10 i 20 je bilo takvih susreta u tih šest
14 mjeseci.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To onda nije bilo zabeleženo u
16 zapisniku. Dakle Vi kažete da ih je bilo negde između 10 i 20.

17 Izvolite nastavite, gospodine Stewart.

18 G. STEWART: [simultani prevod]

19 P: A tokom narednih šest meseci - čujem neki eho - dakle tokom narednih
20 šest meseci, dakle od aprila 1991. pa do oktobra 1991. da li ste imali susreta
21 oči u oči, dakle kategorija A sa gospodinom Krajišnikom?

22 O: Ne.

23 P: Kad je reč o kategoriji B, Vi i gospodin Krajišnik i još makar jedna
24 druga osoba da je bila prisutna na takvom sastanku?

25

26

27

28

29

30

1 O: Isto tako. Možda 20, a možda i više puta smo bili zajedno na
2 sastancima, računajući tu i Parlament, i sastanak Vlade i Parlamenta, i
3 Predsjedništvo, i...

4 P: Ja znam da je teško napraviti apsolutnu razliku. To mi je jasno,
5 gospodine Kljuiću, ali ja bih želeo da isključite Skupštinu. Dakle ako izuzmete
6 sednice u Skupštini, kakav bi bio Vaš odgovor za kategoriju B za vremenski
7 period od aprila 1991. do oktobra 1991.?

8 O: Ne može se isključit taj status i period Skupštine, jer je... osim
9 toga što je -

10 P: Gospodine Kljuiću, uz svo dužno poštovanje, ja to mogu da isključim,
11 jer sam ih isključio iz svoga pitanja. Dakle molim da se koncentrišete na moje
12 pitanje. Izuzmite sednice Skupštine i odgovorite na moje pitanje. Kad je reč o
13 susretima koji potpadaju pod kategoriju 2, po Vašem sećanju tokom tog vremenskog
14 perioda od aprila 1991. do oktobra 1991., koliko ih je bilo?

15 O: Ja Vam moram reć da je mene gospodin Krajišnik interesirao kao
16 predsjednik Skupštine i kao jedan od vodećih lidera SDS-a. Svi kontakti imali su
17 te motive za razgovor. Ako Vas zanima, privatno mi nismo bili bliski. Ja sam
18 mnogo bliži bio gospođi Plavšić, Koljeviću, pa i Karadžiću nego gospodinu
19 Krajišniku. Ako Vam je to cilj da Vam ja kažem. Ali, u to doba ja vršim funkciju
20 člana Predsjedništva -

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, ono što gospodin
22 Stewart želi da zna je koliko je tih - otprilike dvadesetak koje ste naveli -
23 koliko je bilo susreta na zvaničnim sastancima Skupštine.

24
25
26
27
28
29
30

1 G. STEWART: /nedostaje simultani prevod/

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, dopustite mi samo
3 čas.

4 Rekli ste da je bilo nekih dvadesetak ili možda čak i više takvih
5 sastanaka. Koliko je bilo zvaničnih sastanaka u Skupštini, dakle susreta u
6 Skupštini?

7 SVEDOK: Polovica razgovora je bilo vezano za Skupštinu i u Skupštini, a
8 polovica razgovora političkih, izvan Skupštine.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite nastavite, gospodine Stewart.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala.

11 Mogu li samo da kažem da ovaj eho koji čujem je zaista nepodnošljiv. Ja
12 svakako mogu da nastavim. Ne znam da li još neko čuje, ali bih bio veoma
13 zahvalan ako bi se to odstranilo. Ne znam da li i drugi imaju istu -

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mi nemamo nikakav eho.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Da, ali ja zaista to imam. I uključio sam
16 slušalice i u drugi priključak i opet je isto.

17 G. HARMON: [simultani prevod] I meni se to pre dešavalo. Mislim da to
18 ima veze sa nekim od dugmića koji su pritisnuti. Ja nisam stručnjak, ali mislim
19 da to može veoma lako da se reši. Ne znam zapravo koje dugme treba pritisnuti.

20 G. STEWART: [simultani prevod] Ja se zahvaljujem gospodinu Harmonu, ali
21 ako dođe dan kada ćemo ja i gospodin Harmon savjetovati u tehničkim problemima,
22 onda će svi imati probleme sa time.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li je sada bolje?

2 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Jeste. Puno Vam hvala. Hvala, mnogo
3 je bolje.

4 Molim samo za čas strpljenja.

5 P: Dakle ovim ili onim putem došli smo do jednog opšteg zaključka da
6 tokom tih šest meseci, od oktobra 1991. do aprila 1992 - samo čas, molim.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Izvinjavam se, časni Sude. Više se ne
8 sećam da li sam postavio pitanje u vezi sa poslednjim šestomesečnim periodom.
9 Izvinjavam se. Dakle od oktobra 1991. do aprila 1992. -

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je bilo postavljeno pitanje od
11 aprila 1991. do oktobra 1991. A to ćete videti na 66. stranici u 16. redu.

12 G. STEWART: [simultani prevod] Puno Vam hvala. Nisam želeo da se ponovo
13 vraćamo na istu temu.

14 P: Dakle kad je reč o tih 6 meseci, od aprila 1991. do oktobra 1991,
15 došli smo do toga da kad je reč o kategoriji B, izuzevši one susrete vezane za
16 Skupštinu; dakle kad je reč o susretima s gospodinom Krajišnikom, i da je još
17 jedna druga osoba bila prisutna, bilo je nekih otprilike desetak takvih susreta,
18 zar ne?

19 O: Da.

20 P: Hvala. Pređimo sada na sledećih šest meseci, od oktobra 1991. do
21 aprila 1992. godine. Da li ste imali susreta oči u oči sa gospodinom Krajišnikom
22 tada?

23 O: Ne izvan institucija. Ali, unutar Skupštine, na pauzama ja sam se
24
25
26
27
28
29
30

1 obraćao lično gospodinu Krajišniku.

2 P: Gospodine Kljuiću, pokušajmo da budemo što je jasniji moguće. Ono što
3 sam ja razumeo da su bili susreti oči u oči. Ali, hoću da Vam pojasnim šta je po
4 meni susret oči u oči. To je kada ste Vi i gospodin Krajišnik, dakle samo Vas
5 dvojica imali neki ozbiljni razgovor o nekoj političkoj temi ili nečem u širem
6 smislu reči, u nekoj političkoj stvari. Da li je to jasan opis kategorije ovih
7 susreta, ovog tipa susreta? Da li Vam je jasno kako ja opisujem takvu vrstu
8 susreta?

9 O: Pa meni je jasno kako je Vi opisujete, znate. Al' Vama nije jasno
10 kako smo mi živjeli i radili. Pet minuta u Skupštini u takvoj napetoj atmosferi
11 kad je u pitanju nezavisnost Bosne i Hercegovine, da ili ne, je mnogo više nego
12 12 sati nekog separatnog sastanak uz kavu ili mineralnu vodu.

13 P: Gospodine Kljuiću, ne bih želeo sada da vodimo debatu o tome. No, Vi
14 potvrđujete moj opis tipa susreta o kojem Vas pitam. Dakle kad je reč o takvom
15 tipu susreta oči u oči sa gospodinom Krajišnikom, da li ste tokom vremenskog
16 perioda od oktobra 1991. do aprila 1992. imali, da li ste takav tip susreta
17 imali sa gospodinom Krajišnikom?

18 O: Taj... taj tip koji Vi spominjete, da smo negdje bili, preko
19 sekretara zakazali sastanak, sjedili itd., to nismo. Al' smo imali u četiri oka
20 razgovore u institucijama.

21 Uostalom, morate mene shvatit, ja nisam imao za partnera gospodina
22 Krajišnika. Partner gospodinu Krajišniku u HDZ-u je bio nižerangirani Mariofil

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ljubić. Moj partner u svemu je bio Karadžić i Izetbegović.

2 P: Tko je bio Mariofil Ljubić?

3 O: Potpredsjednik Parlamenta, Hrvat.

4 P: Da rezimiramo, kada kažete da je partner gospodina Krajišnika u HDZ-u
5 bio Mariofil Ljubić, Vi time hoćete reći da je gospodin Ljubić bio pandan sa
6 druge strane gospodinu Krajišniku?

7 O: On je bio drugi rangirani funkcioner Skupštine. Nije bio pandan, jer
8 je osoba gospodina Krajišnika mnogo jača.

9 P: Samo sam želeo da to pojasnimo. Sad se ovdje postavlja pitanje
10 prevoda. Kad kažete "partner", oni su zapravo bili iz različitih stranki, znate.
11 No, da priđem tome na drugi način, gospodine Kljuiću, čini se da Vi kažete da
12 kada ste Vi imali susret ona je zapravo osoba s kojom ste Vi trebali da se
13 sretnete, dakle odgovarajuća osoba na Vašem nivou bi bila -

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da ovo skratimo, da li ste, kada ste
15 govorili o predstavnicima drugih stranaka mislili da... i da ste se Vi sretali
16 sa predstavnicima drugih stranaka i da ste pri tome mislili na Izetbegovića i
17 Karadžića?

18 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, poteškoća koju sada imam
19 zapravo je da se tačno sećam da je svedok - da, sećam se da je svedok pominjao
20 gospodina Izetbegovića i doktora Karadžića. Ali, ne mogu da nađem.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Svedok je to sada potvrdio. I molim da
22 nastavite.

23 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Sada je to onda rešeno, jer bilo je
24 izuzeto, nije bilo zavedeno u zapisniku. Ja se tačno sećam toga. No, hvala,
25 časni Sude, u svakom slučaju.

26

27

28

29

30

1 P: Dakle, Vi, ukratko rečeno kažete da - dakle da dopunim pitanje
2 časnoga Suda, odgovarajuća osoba da imate susret sa njom za Vas su bili
3 Izetbegović i Karadžić. A za Vašeg kolegu Ljubića odgovarajuća osoba, dakle na
4 njegovom nivou, bio je gospodin Krajišnik.

5 O: Radi se o problematici kojom smo se mi bavili. U Parlamentu, gospodin
6 Krajišnik, kao Srbin bio je predsjednik, a Hrvat Mario Ljubić potpredsjednik.
7 Oni su radili na problemima parlamentarne procedure, sadržaja, rada Parlamenta i
8 funkcije Parlamenta u stvaranju novog društva.

9 Kad je riječ o sastancima na kojima su se mogli dobit odluke ili
10 dogovori, onda su to bili gospodin Izetbegović, Karadžić i ja. Međutim, bilo je
11 mnogo kombiniranih sastanaka na kojima je sudjelovalo po dva, tri, nekad i
12 četiri, pet ljudi iz svake stranke.

13 P: Da razjasnimo. Dakle kategorija B, govorimo o susretima, Vas,
14 gospodina Krajišnika i još nekih drugih osoba ili makar jedne osobe, tokom tih 6
15 meseci, od oktobra 1991. do aprila 1992. koliko je bilo takvih susreta? Dakle ja
16 isključujem, molim Vas, one susrete u Skupštini.

17 O: Bilo je preko deset.

18 P: Dakle nešto preko deset ili - rekli ste nekih 10, 12?

19 O: 12.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala.

2 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, vreme je. Skoro je 12.30h.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nastavićemo sa radom u deset do jedan.

4 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

5 ... Početak pauze u 12.28h

6 ... Sednica nastavljena u 12.54h

7 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim, ustanite. Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo poslužiteljice, uvedite svjedoka

9 u sudnicu, molim.

10 Gospodine Stewart, naravno, Vijeće je razmislilo malo o tome što se

11 događa i kako se stvari razvijaju. I ako bi Vam pomoglo, možda bi bilo dobro da

12 katkada ne idete uvijek natrag na početak, pa da stalno nailazite na iste

13 probleme, što možda nije najbolje rješenje. Umjesto da se uzme nešto iz odgovora

14 kako bi se dalje o tome razgovaralo, ja Vas upućujem na onu stvar od dvadeset,

15 uključivo ili isključivo. Dakle ako uzmete odgovor i pokušate naći što tamo

16 hoćete umjesto da se vraćate na početak i tvrdite da je pitanje krivo shvaćeno.

17 To bi moglo pomoći. I to je možda prijedlog, zato što smo mi svi suočeni s istim

18 problemom.

19 G. STEWART: [simultani prevod] Ja ću učiniti sve što je u mojoj moći kao

20 i obično, časni Sude.

21 P: Gospodine Kljuiću, Vi dalje u svom iskazu, odnosno u ovome

22 svjedočenju ste kazali na stranici 18 zapisnika od ponedjeljka 27. septembra da

23 ste se sreli s gospodinom Krajišnikom 1990. za vrijeme izborne kampanje:

24 "Kasnije kada je postao predsjednik Parlamenta imali smo čitav niz kontakata,

25

26

27

28

29

30

1 čak i više, jer sam ja kao član Predsjedništva bio prisutan na svakoj sjednici
2 Skupštine. I osim toga, na svim glavnim pregovorima među strankama, SDS su
3 najčešće zastupali Karadžić i Krajišnik, a ja sam u to vrijeme bio vodeći
4 predstavnik HDZ-a. Osim toga, razgovarao sam s gospodinom Krajišnikom nekoliko
5 puta na službenim razgovorima HDZ-a i SDS-a."

6 Gospodine Kljuiću, mi možemo potvrditi. Naime, logički slijedi, ali
7 želio bih da bude jasno, da ne bude nesporazuma, kada kažete da ste više puta
8 razgovarali s gospodinom Krajišnikom na službenim razgovorima, to je uvijek bilo
9 uz prisutnost barem još jedne osobe, a u praksi, zapravo, više ljudi?

10 O: Da.

11 P: Kada govorite o službenim razgovorima HDZ-a i SDS-a, nisu svi
12 sastanci iz kategorije B o kojima ste govorili. Dakle oni ne koji su bili
13 nasamo, već gdje je bilo i drugih ljudi. Dakle nisu svi ti sastanci bili ono što
14 nazivate službenim razgovorima HDZ-a i SDS-a. Je li tako?

15 O: Na tim službenim razgovorima bile su određene pauze. Često su
16 govorili svi, u isto vrijeme.

17 P: Gospodine Kljuiću, molim Vas. To se događa i sada. Molim Vas,
18 gospodine Kljuiću, odgovorite mi na pitanje: slažete li se da nisu svi sastanci
19 kategorije B, dakle oni na kojima je bilo prisutnih i drugih ljudi, ali i Vi i
20 gospodin Krajišnik - dakle nisu svi ti sastanci bili ono što nazivate "službenim
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

srijeda, 29.09.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 razgovorima HDZ-a i SDS-a". Je li tako?

2 O: Da.

3 P: I mislim da ste dalje govorili o pauzama. Recite što ste Vi htjeli
4 objasniti u vezi sa pauzama na tim sastancima?

5 O: Pa bilo je više otvorenih pitanja. Al' su pojedinci iz oba tabora
6 ponekad se obraćali drugim pojedincima za koje su smatrali da mogu postić
7 dogovor o nekim pojedinostima koje ne odudaraju od kompletnog razgovora. To se
8 naročito odnosi na prvu fazu konstituiranja vlasti.

9 P: Gospodine Kljuiću, ovo što Vi opisujete, zvuči - barem što se tiče
10 sastanaka - uobičajenom dinamikom sastanaka. Naime, ako imate više ljudi u
11 jednoj prostoriji, naravno, ovisno o njihovim konkretnim stavovima, može se
12 dogoditi da bi se svatko na sastanku mogao obraćati svakome drugome. Možete li
13 Vi potvrditi da je to o čemu Vi pričate zapravo razmjerno uobičajena dinamika
14 jednoga grupnoga sastanka?

15 O: U principu. Al' nije se svak mogao obraćat svakome.

16 P: Ne moramo više o tome razgovarati.

17 Vi ste govorili o gospodinu Miloševiću u svojem svjedočenju. Rekli ste
18 da je bilo očigledno da Slobodan Milošević - a to kažete na stranici 18
19 transkripta od ponedjeljka - je zapravo da je on bio sredstvo koje provodi
20 projekt razvijen od strane intelektualnih krugova iz Srpske akademije nauka.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Govorite li Vi o projektu koji se obično naziva "velikom Srbijom"?

2 O: Da. Ali taj je projekat "velika Srbija" memoranduma SANO-a imao jedan
3 praktični vid poznat pod šifrom RAM.

4 P: Da li Vi onda činite razliku između - dakle ovo je memorandum koji je
5 načinila grupa intelektualaca, je li tako?

6 O: Da. On je na tradicijama srpske politike iz 19. stoljeća.

7 P: A kažete da je postojala razlika između sadržaja tog memoranduma i
8 plana RAM ili je pak plan RAM tek predstavljao razradu tog memoranduma?

9 O: Nije bilo nikakve razlike. Međutim, memorandum i ideja o velikoj
10 Srbiji nije naznačena na koji će se način realizirati. Ali, plan RAM
11 podrazumijeva implementaciju tog projekta.

12 P: Kada ste Vi prvi put čuli za plan RAM?

13 O: Ja sam prvi put čuo u ljeto 1991. godine nakon saslušanja jednog
14 tajnog razgovora između gospodina Miloševića i Karadžića. I sa tom informacijom
15 izašao sam u javnost na konferenciji HDZ-a.

16 P: A kako je došlo do toga da ste čuli taj tajni razgovor gospode
17 Miloševića i Karadžića?

18 O: Zahvaljujući određenim policijskim službama, ministar unutrašnjih
19 poslova predočio mi je taj snimak. Ja sam ga samo saslušao. Nisam ga mogao dobit
20 u posjed.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Što ste Vi učinili? Otišli ste u stanicu policije i ta Vam ga je
2 osoba pustila da ga preslušate?

3 O: Ne. Ta, taj ministar mi je donio u moj ured, u moj kabinet.

4 P: Dobro, što je onda bio taj plan RAM? Da li je u tom razgovoru
5 gospodin Milošević i gospodin Krajišnik govore o sadržaju plana RAM?

6 O: Ne gospodin Krajišnik nego gospodin Karadžić i Milošević.

7 P: Ako sam rekao gospodin Krajišnik, onda se ispričavam i ispravljam se.
8 Dakle jesu li u tom razgovoru doktor Karadžić i gospodin Milošević razgovarali o
9 planu RAM?

10 O: Da. I još je Karadžić modificirao i... pojam RAM koji ima sasvim
11 drugačije značenje u jedno muslimansko ime "Ramo", što je imalo za cilj da zbuni
12 one koji to slušaju. Ali, očito da se radi o implementaciji projekta "velika
13 Srbija", gdje se tačno kaže da treba otić generalu Uzelcu u Banja Luku, da će se
14 dobit oružje, da je on već opskrbio određene prostore, i niz drugih stvari. A to
15 je bilo prvi put da smo zaista saznali da postoji takav projekt.

16 P: Čega se Vi sjećate? Odnosno, jeste li saznali bitne karakteristike
17 plana RAM iz tog razgovora?

18 O: Pa normalno - već više puta sam rekao da su bosanski Srbi bili
19 zaduženi za jedan dio općeg projekta kojeg je predvodio Milošević. Dakle za
20 realizaciju onog što je trebalo bit na teritoriji Bosne i Hercegovine, uz ov...

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 uz subordinaciju sa snagama hrvatskih Srba u Kninu i istočnoj Slavoniji. Pošto
2 je Banja Luka bila u određenom smislu centar tog regiona, a general Uzelac
3 zapovjednik sa velikim ovlastima i još većim materijalnim mogućnostima, Karadžić
4 i Milošević se dogovaraju kako će Uzelac izvršiti tu svoju zadaću.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo jedno pojašnjenje, molim Vas: je li
6 to presretnuti telefonski razgovor ili pak sastanak uživo ili možda ne znate?

7 SVEDOK: Ne, ne, ne. Ja sam slušao snimak telefonskog razgovora između
8 Karadžića i Miloševića.

9 G. STEWART: [simultani prevod]

10 P: A te karakteristike koje ste opisali u ovom Vašem zadnjem odgovoru,
11 to su stvari koje ste saznali slušajući snimku tog telefonskog razgovora?

12 O: Da. Mada smo mi znali i ranije da postoji neki projekat, al' ovde su
13 vrlo konkretno na...naznačena stvar.

14 P: Što biste Vi rekli, koje su - u to vrijeme kada ste Vi to slušali -
15 bile bitne karakteristike tog plana?

16 O: Pa, bitne karakteristike su bile što je u Hrvatskoj već započeo sukob
17 upravo na toj liniji. Vanjskih zapadnih granica teritorije koju je želio
18 ujediniti Milošević. Dakle hrvatski Srbi su već tada držali te pozicije koje su
19 trebale da predstavljaju zapadne granice srpske države, al' ostao je neriješen

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 problem Bosne i Hercegovine. Trebalo je sada izvršiti pripreme i naoružat se, pa
2 kad dođe određeni trenutak da se preuzmu teritoriji u Bosni i Hercegovini koje
3 bi se zadržale u toj novoj državi koju predviđa operacija RAM. To je otprilike
4 sedamdeset, 75% današnje Bosne i Hercegovine.

5 P: Govorili ste o svojim političkim kontaktima s gospodinom Miloševićem.
6 To je 18. stranica zapisnika od ponedjeljka 27. septembra. Rekli ste - recite
7 najprije jeste li se ikada sastali oči u oči s gospodinom Miloševićem?

8 O: Kako Vi tražite da se ja izjasnim, ja ne bih nikad bio s Miloševićem.
9 Ali, ja sam bio oči u oči s Miloševićem za vrijeme jednog ručka u Beogradu gdje
10 me odveo u stranu i objasnio mi da on podržava odlazak zapadne Hercegovine, koja
11 je naseljena gotovo isključivo Hrvatima, u hrvatsku državu. U cijelom ovom
12 procesu, oni su nastojali da izdvoje zapadnu Hercegovinu iz Bosne i Hercegovine.
13 A ta ideja je bila jako prisutna kod jednog dijela Hrvata, da konačno oni
14 pristupe hrvatskoj državi. Ali, time bi se, prije svega razbila Bosna i
15 Hercegovina kao država. A drugo, ja nisam zastupao takva politička gledišta. Ja
16 sam bio bosansko-hercegovački integralist. A Miloševiću sam tada rekao da se mi
17 čak ne razumijemo šta je zapadna Hercegovina. Onda je on vrlo jasno rekao da je

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 to desna obala Neretve, a da lijeva obala pripada Srbima. Dakle isto ono što je
2 Momo Mandić govorio Bruni Stojiću i Branku Kvesiću.

3 P: Kada je bio taj ručak, gospodine Kljuiću?

4 O: On je bio u jesen 1991. u Beogradu. Ali, Miloševića sam nakratko sreo
5 i još jednom u Sarajevu -

6 P: Da. Kada kažete u jesen 1991. bio je u Beogradu, mislite da je tada
7 bio taj ručak, je li tako?

8 O: Da.

9 P: I kažete da ste ga nakratko sreli jednom u Sarajevu. Prije svega
10 recite kad je to bilo, molim Vas? Kojom prilikom je to bilo u Sarajevu?

11 O: Isto je bilo u jesen 1991. Naime, rukovodstva svih 6 republika Bosne
12 i Hercegovine imali su seriju sesija u svim glavnim gradovima republika. Jedan
13 od tih sastanaka organiziran je u Sarajevu na Stojćevcu. I tada sam imao
14 sastanak i sa gospodinom Tuđmanom. Al' u međuvremenu, pošto su i njih dvojica
15 kontaktirala, ja sam se priključio i - naravno, bio srdačno pozdravljen od
16 Miloševića i ohrabren, itd. Ali, nisam se mnogo miješao u razgovor, jer sam više
17 slušao šta su govorili gospoda Tuđman i Milošević. To je također bila jedna
18 pauza na tim sastancima.

19 P: Je li taj događaj u Sarajevu bio prije ili poslije onoga ručka u
20 Beogradu?

21 O: Događaj u Sarajevu bio je poslije. Ti datumi su vrlo poznati. Oni se
22 mogu ustanoviti. Postoje dokumenti.

23 P: Da. Nisu dokumentirani svi ručkovi, gospodine Kljuiću. Recite na koji
24
25
26
27
28
29
30

1 način, kako je opisan taj događaj kada je bio taj ručak?

2 O: Pa mi smo prvo imali zvanični sastanak delegacija Srbije i Bosne i
3 Hercegovine. U delegaciji Srbije bio je gospodin Milošević, predsjednik
4 Skupštine Trifunović, predsjednik Vlade Unković. U delegaciji Bosne i
5 Hercegovine bila su tri člana Predsjedništva. Predsjedavao je Izetbegović,
6 gospodin Koljević i ja. To je bio radni dan cijeli, samo smo imali pauzu za
7 ručak koji je trajao možda dva sata otprilike. I na tom ručku, mene su stavili
8 da sjedim pored gospodina Miloševića. Tako da smo stalno pričali, mislim.

9 P: Jeste li ikada telefonom razgovarali s gospodinom Miloševićem?

10 O: Ne, al' sam bio prisutan kad su razgovarali gospoda Izetbegović i
11 Milošević. Tom prilikom je gospodin Izetbegović rekao: "Da. I gospodin Kljuić je
12 ovdje. On sluša."

13 P: A Vi ste slušali oba učesnika u razgovoru. Je li tako?

14 O: Da. Moguće je na telefonu da se pojača.

15 P: Da. A kada je to bilo?

16 O: To je isto bilo u jesen 1991. godine.

17 P: O čemu se razgovaralo? Dakle koji je bio sadržaj tog telefonskog
18 razgovora?

19 O: U to doba, zbog rata u Hrvatskoj imamo izmjenu odnosa stanovništva
20 prema Jugoslavenskoj narodnoj armiji. Roditelji sakrivaju svoju djecu, izvode iz

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u inozemstvo, krijumčare. Jednostavno, građani ne žele da njihova djeca u okviru
2 jugoslavenske armije idu na rat u Hrvatsku. Moram Vam reć da to nije bilo
3 karakteristično samo za Hrvate i Muslimane, nego i znatan broj Srba nije dalo
4 svoju djecu.

5 U tom periodu preko medija i drugih utjecaja pokušala se osigurati
6 podrška Jugoslavenskoj narodnoj armiji. I Milošević u tom momentu kaže:

7 "Gospodine Izetbegoviću, pa Vi znate da je Jugoslavenska narodna armija jedina
8 zvanična i oficijelna armija i da ona pripada svim našim narodima i
9 narodnostima."

10 P: Osim razgovora koji ste vodili sa gospodinom Miloševićem na tom ručku
11 u Beogradu, koliko ste puta u životu razgovarali s gospodinom Miloševićem, a da
12 se u tim razgovorima spominjala podjela Bosne i Hercegovine?

13 O: Ja sam bio nekoliko puta u prilici da se pozdravim s gospodinom
14 Miloševićem, al' jedini detaljan razgovor o podijeli Bosne i Hercegovine je ovaj
15 u Beogradu kada je u pauzi ručka koji je trajao dva sata, odveo me u stranu,
16 rekao ono što sam Vam naveo: da on razumije želju zapadne Hercegovine da se
17 priključi Hrvatskoj, itd. I kasnije mi je izdiktirao točno sva mjesta koja on
18 smatra da pripadaju Hrvatima u toj podjeli.

19 P: Dakle kada ste početkom ove nedelje na stranici 18 u ponedjeljak 27.
20 septembra, kada ste Vi rekli, govoreći o gospodinu Miloševiću: "Tema naših
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 razgovora bila je pokušaj, zapravo, podele Bosne i Hercegovine." Zapravo, Vi ste
2 mislili samo na taj jedan razgovor tokom ručka u Beogradu, zar ne?

3 O: Mi nismo na drugim mjestima tako razgovarali. Prvo, ja nisam bio
4 pandan gospodinu Miloševiću. Gospodin Tuđman i gospodin Izetbegović, Kučan, Kiro
5 Gligorov su bili pandan Miloševiću. Ja sam se stjecajem okolnosti našao s njim.
6 Ali, da Vam objasnim da je za vrijeme tog ručka, nije to razgovor za ručkom,
7 nego smo otišli u stranu. On me odveo u jedan dio, to je velika jedna dvorana i
8 razgovarali 15, 20 minuta.

9 P: U redu. Hvala, gospodine.

10 Na toj istoj stranici zapisnika Vi kažete: "Na njegovu veliku žalost",
11 međutim, dakle žalost gospodina Miloševića - "ja", dakle gospodin Kljuić, "nisam
12 bio dobar partner za takvu vrstu sporazuma." A na osnovu onoga o čemu govorite,
13 jasno je da se misli na zapadnu Hercegovinu. Dakle ono što Vi kažete, gospodine
14 Kljuiću, je, složićete se - to zvuči - dakle Vi niste bili osoba sa kime je
15 gospodin Milošević mogao da ostvari takav sporazum budući da Vi niste bili
16 njegov pandan.

17 O: Može se i tako reći. Ali, ja sam promovirao politički program
18 bosanskih Hrvata koji je bio sasvim u suprotnosti sa idejom podjele. Ja sam bio
19 legalno izabran, ne samo na izborima, gdje sam dobio relativno najveći broj
20 glasova za ulazak u Predsjedništvo. Iako je moja osnovica hrvatskog naroda bila
21 najmanja, ali sam i na partijskoj konvenciji 23. i 24. ožujka 1991. godine dobio

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 plebiscitarnu podršku 258 delegata hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini.

2 P: Gospodine Kljuiću, zatim ste rekli - to je na 19. stranici zapisnika:
3 "Kad je reč o politici gospodina Miloševića prema Bosni i Hercegovini, on nije
4 krio svoje planove. Već naprotiv, on je pokušavao da nađe u meni partnera za
5 tako nešto." I kada kažete "tako nešto" da li možemo da zaključimo da pod time
6 mislite na spajanje zapadne Hercegovine sa Hrvatskom?

7 O: Ovo što ste vidjeli ranije, bile su tri opcije koje su zanimale Srbe
8 iz Beograda. To je, prije svega, velika Srbija. Drugo, kompletna Bosna i
9 Hercegovina u sastavu takozvane Jugoslavije, bez Slovenije i Hrvatske. I treće,
10 evo ovo što se dogovor... dogodilo. Znači, rat pa da uzmemo kol'ko možemo uzeti.
11 Ja nisam bio uopće za podjelu, a pogotovo nisam bio da se svi hrvatski interesi
12 u Bosni svedu na prostor zapadne Hercegovine na kojem je živjelo -

13 P: Da, gospodine Kljuiću.

14 O: - na kojem je živjelo svega 17% Hrvata u Bosni i Hercegovini. Dakle
15 onaj koji prihvati da zapadna Hercegovina bude jedino što Hrvati imaju, on
16 žrtvuje 83% hrvatskog stanovništva.

17 P: Gospodine Kljuiću, ja pokušavam da postavimo pitanja tako da kada
18 imamo izraze poput "tako nešto", da znamo tačno na šta se misli.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

srijeda, 29.09.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o originalnom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti usklađena sa transkriptom na engleskom jeziku.

1 Vi ste naveli tri opcije. Jasno je da ćete se složiti, zar ne, da
2 trećina tih opcija - mislim da ste tako rekli, a to je da bi izbio rat za sve
3 mislim da niko nije tražio u Vama zapravo partnera za rat. Zar ne? Složit ćete se
4 sa time?

5 O: Da.

6 P: Dakle nećemo sada govoriti o čitavom nizu opcija. Da bude savršeno
7 jasno, gospodine Kljuiću, kada kažete gospodin Milošević je u Vama pokušavao da
8 nađe partnera za "tako nešto", da li je to prvenstveno značilo odcepljenje
9 zapadne Hercegovine?

10 O: Pa da. Prvo, time bi bio zadovoljen najglasniji dio Hrvata iz zapadne
11 Hercegovine. Drugo, izdvajanje samo jednog dijela Bosne i Hercegovine razbio bi
12 kompletnu konstrukciju države.

13 P: A zatim ste tokom svog svjedočenja, gospodine Kljuić - to je na 19.
14 stranici, ponedjeljak, 27. septembar - kažete: "On" - dakle Milošević - "je
15 pokušao u meni da nađe partnera za tako nešto. Upravo kao i Karadžić." Kada je
16 gospodin doktor Karadžić prvi put pokušao u Vama da nađe partnera za "tako
17 nešto", kao što ste nam rekli?

18 O: Nakon agresije na Hrvatsku, a to je maj mjesec 1991., Karadžić je
19 rekao da mu je žao što je došlo do sukoba, ali da je razgraničenje jedini ishod

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koji Srbi žele. Rekao mi je: "Vi uzmite svoje. Mi ćemo uzeti svoje. Pa ako
2 Muslimanima i ostane mali dio teritorije, možda će oni biti zadovoljni time."

3 P: Da li se sećate konkretne prilike kada je doktor Karadžić Vama prvi
4 put izneo takav predlog?

5 O: Doktor Karadžić nije krio to. Iznio je više puta, ali ako hoćete baš
6 da Vam citiram jedan dijalog koji smo imali u središtu SDS-a, koji je otprilike
7 glasio ovako -

8 P: Gospodine Kljuiću, samo čas, molim. Ono što sam Vas ja konkretno
9 pitao - ako možete da odgovorite na takvo pitanje - bilo je da navedete prvu
10 priliku kada je doktor Karadžić izneo takav predlog Vama.

11 O: Prva prilika je bila u maju 1991. A potom je ta ponovljena prilika
12 pet puta u... u mjesec, dva. Razumijete? Kako se odvijao front u Hrvatskoj.

13 P: Kakva je bila priroda te prve prilike? Time hoću reći kakav je to bio
14 susret i ko je bio prisutan?

15 O: Susret je bio između nas dvojice u četiri oka. Niko u sobi nije bio
16 prisutan. Karadžić je jasno rekao da će Srbi uzet sva područja koja oni smatraju
17 svojim.

18 P: Gde je održan taj sastanak?

19 O: Održan je u središtu Karadžićeve stranke SDS.

20 P: A na čiji poziv je održan?

21 O: Jedan naš zajednički prijatelj koji je bio familijarno vezan za nekog
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 biznismena Ostojića - Morate razlikovat, bio je jedan biznismen Ostojić, a bio
2 je i jedan ministar Ostojić.

3 On je zamoljen da uspostavimo dijalog -

4 P: Oprostite, lako bismo mogli napraviti razliku između biznismena i
5 ministra Ostojića ako biste nam naveli njihovo ime. Kako se zvao taj poslovni
6 čovek, biznismen?

7 O: Pa nisam siguran, al' on je bio poslovni čovjek, vrlo utjecajan. I on
8 je zamolio jednog hrvatskog zastupnika u Parlamentu, koji se zove Paško Vukoje,
9 a njih dvojica su oženili ili dvije sestre ili dvije rodice. Nisam siguran. Al'
10 su im žene bile familija. Motiv je bio: pa ovi ratuju u Hrvatskoj, nemojte da mi
11 u Bosni počnemo ratovat. Dajte, dogovorite se vi, predsjednici Srba i Hrvata, pa
12 Vi ste - u dobrim relacijama. Nemojte da zapuca ovdje.

13 Ono što sam uvijek inzistirao jeste da srpsko rukovodstvo u Bosni osudi
14 zločine koje JNA i hrvatski Srbi čine u Hrvatskoj. I nikada to nisu uradili.

15 S druge strane, Karadžić je javno rekao, mislim taj razgovor je bio vrlo
16 oštar, bio vrlo glasan - Srbi će uzet sve što smatraju svojim. Pošto se to čulo
17 i u drugim prostorijama, ovaj moj zastupnik, parlamentarac kad je čuo bučnost
18 razgovora i otišao, ostavio me. Ja sam tada Karadžiću rekao: "Uzmite sve što
19 možete, ali Bosna i Hercegovina će opstat makar bila k'o Monako."

20 I kasnije se nastavilo s tim dijalogom, često. Naravno, ohladi se, pa
21 počne normalno razgovarat, pa prijateljski, itd. Međutim, Karadžić se žalio

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Miloševiću da ja nisam partner za razgovor. Dalje, govorio je da su me kupili
2 Muslimani. I s takvim optužbama su išli u Zagreb. I jedan dan meni predsjednik
3 Tuđman kaže: "Stjepane, stvarno nema smisla. Ovi se bosanski Srbi žale da ti s
4 njima nećeš da razgovaraš." Ja kažem: "To nije istina. Ali, ako treba, evo,
5 sutra ćemo razgovarat." Ja sam obećao predsjedniku Tuđmanu da ćemo razgovarat.

6 Kasnije će se ustanovit da su predsjednici Tuđman i Milošević imali neku
7 crvenu telefonsku liniju. Kad sam došao ujutro u Sarajevo, nazvao sam Karadžića
8 i rekao: "Trebali bi se vidjet." On kaže: "Znam." I tad je bio čuveni taj
9 sastanak u skupštini Bosne i Hercegovine, u kabinetu gospodina Krajišnika, na
10 kojem su bili - sa hrvatske strane

11 P: Gospodine Kljuiću, ne brinite se, doći ćemo i do tog sastanka.
12 Verovatno ne danas. Dakle taj čuveni, famozni sastanak. No, molim Vas da
13 iskoristimo vreme još na način na koji ja hoću.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Imamo još nekih desetak minuta i neke
15 teme smo ostavili, neke se ne tiču direktno gospodina Kljuića kao svjedoka, ali
16 se tiču dokumenata koje bi on možda mogao da nam da iz Sarajeva. Ja ne bih želeo
17 da svedok ode iz Haga, a da ne iskoristimo mogućnost da u njegovom prisustvu
18 razgovaramo o tim temama.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislím da to možemo da rešimo za pet
20 minuta.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

2 P: Gospodine Kljuiću, Vi ste jasno stavili do znanja doktoru Karadžiću,
3 to ste rekli tokom svog svedočenja, da se ne slažete s njegovim predlogom. Zar
4 ne?

5 O: Da.

6 P: I rekli ste - to je na stranici 19 zapisnika od ponedjeljka - da ste
7 Vi bili, da je zapravo u tom programu Bosne i Hercegovine za koji ste se Vi
8 zalagali, da je program bio da republika ostane suverena republika. Odnosno, da
9 ima isti status kao i ostale republike Jugoslavije. I da je to status koji je
10 Badinterova komisija trebala da potvrdi.

11 Gospodine Kljuiću, kada kažete da je najvažnija stvar u tom programu za
12 Bosnu i Hercegovinu bilo da ostane suverena republika, Vi zapravo niste govorili
13 o tome da se ostane na *statusu quo*, zar ne?

14 O: Ne razumijem šta je za Vas *status quo*?

15 P: Vi niste govorili o tome da se ostane na stanju stvari kakvo je bilo?

16 O: U kom pogledu?

17 P: Rečenica je: "Najvažnija stvar za Bosnu i Hercegovinu je da ostane
18 suverena republika." Biću direktniji:

19 da ostane suverena republika sa istim statusom kao i ostale republike
20 bivše Jugoslavije. Dakle to je značilo da bi Bosna i Hercegovina postala

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 zasebna, nezavisna, suverena država i da bi napustila Saveznu Republiku
2 Jugoslaviju. Zar ne?

3 O: Da.

4 P: Dakle kako Vi to kažete, ona bi ostala suverena republika, a to je
5 zato što ste Vi nju smatrali suverenom republikom čak i kad je bila još uvek u
6 sastavu Jugoslavije.

7 O: Sve republike po Ustavu 1974. godine bile su praktično države. Mi
8 nismo srušili Jugoslaviju. Nije bitno ko je srušio, ako treba i to ću Vam reć,
9 ali onog trenutka kada su Hrvatska i Slovenija izašla iz Jugoslavije,
10 Jugoslavija nije mogla opstati sa Bosnom i Hercegovinom.

11 Zašto? Sistem upravljanja Jugoslavijom bio je: na čelu Predsjedništvo od
12 osam članova, od kojih su bili predstavnici Slovenije, Hrvatske, Bosne i
13 Hercegovine, Vojvodine, Kosova, Crne Gore i Makedonije. Već tokom 1990. i
14 početkom 1991. Milošević je ukinuo autonomije dvije pokrajine, Vojvodine i
15 Kosova. I tamošnje predstavnike - od kojih je bio jedan Albanac - zamijenio
16 svojim ljudima. Tako da je imao četiri glasa u Predsjedništvu. Nedostajao mu je
17 samo jedan da može, recimo, zavest vojnu diktaturu. Kad Slovenija i Hrvatska
18 izađu iz te Jugoslavije, onda ostaje šest glasova u Predsjedništvu od kojih
19 Milošević ima četiri i apsolutnu vlast. Zbog toga mi nismo mogli ostat u takvoj
20 Jugoslaviji.

21 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, gospodine Kljuiću.

22 Časni Sude, vidim da je dvadeset do dva.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, pre pauze govorili
2 smo o tome da li biste bili spremni da donesete svoje beleške. Da li ste o tome
3 razmislili?

4 SVEDOK: Pa kad sam bolje razmislio, znate, časni suče, ja ne vidim da bi
5 oni za Vas predstavljale neku vrijednost. To su moje lične opservacije napisane
6 na notesima tog dana; iskinut list, stavljen sa strane. Ono što je bilo bitno,
7 ja sam prenio na sastancima HDZ-a ili na sastancima Predsjedništva. A ovo što je
8 posebno recimo interesantno za moju knjigu, je li, kao ovaj moj susret sa
9 Karadžićem kad sam ja njemu rekao: "Bit će Bosne i Hercegovine makar bila k'o
10 Monako", to ste već čuli. I takva možda imaju dva, tri primjera. Jer to nisu
11 bilješke sortirane kao dnevnik, kao dokumenti. Čak mnoge nemaju ni datuma. Neke
12 su samo inicijali sudionika. Tako da ne vidim ja neke velike vrijednosti za Vas.

13 Ako bude baš potrebno, ja ću Vam donijeti dva, tri primjerka ovdje kada
14 budem došao da Vam pokažem kako je to. To je pisano na brzinu. To je moje
15 osobno. I zaista nema vrijednost nikakvog relevantnog dokumenta kojim bi se
16 mogao ovaj Sud baviti.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li biste nam omogućili da mi vidimo
18 da li se slažemo sa Vašim viđenjem? Dakle ne samo pozivajući se na primjere.
19 Znate, moguće da bi strane u postupku kao i Pretresno veće imali drugo viđenje o
20 tome šta je relevantnije ili manje relevantno ili šta je nerelevantno. Znate, to

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 može biti samo neko ime ili neki izraz koji bi nam zvučao poznato. Dakle moje
2 pitanje je stoga ponovo: da li biste bili spremni da nam to donesete ili da
3 napravite fotokopiju i da pošaljete Pretresnom veću? Ako nam to ne bude od
4 pomoći, nemojte se brinuti. Mi to nećemo koristiti.

5 SVEDOK: Vidite. Ne. Molim Vas. Ja nemam nikakvih tajni. Ja imam jednu
6 veliku prednost u životu. Ja sam cijeli život se borio za neke ideale i to jasno
7 govorio. Ja ću Vam poslat dva, tri takva da vidite da l' Vas to zanima, kao
8 primjer. Nisam siguran da ćete sve moći pročitati, jer ja godinama pišem na
9 stroju tako da kad rukom piše nije čitko. Al', eto da učinim to zadovoljstvo ja
10 ću Vam poslat dva, tri preko agenta u Sarajevu. Nek' dođe kod mene za 15 dana,
11 jer sad idem odmah na jedan drugi put. I poslat ću Vam, pa Vi procijenite.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim Vas da nam date sve. Mi bismo Vam
13 bili zahvalni, jer, znate, nešto što je za nas bitno, možda se neće naći na tih
14 nekoliko stranica. Ali, ako ne budemo mogli da čitamo Vaš rukopis, onda naravno
15 neće biti potrebe, nećemo moći da ga pročitamo i neće biti - nastojati da ga
16 čitamo. /kako je prevedeno/ Tako da, bilo bi dobro, ako biste mogli da nam date
17 celokupni svežanj tih beleški pa bismo onda mi mogli da utvrdimo šta ćemo s time
18 raditi.

19 SVEDOK: Časni Sude, to je jedan ogroman broj papira. Druga stvar, ja
20 pišem knjigu koja ima četrnaest poglavlja. Prva je pad berlinskog zida, zadnja
21 je Tribunal u Hagu. I sad, kad ja jednu oblast tu završim, papire koje sam ja
22 pripremo, ja to uništim. Ostaje tekst. Ja Vam mogu dat nekoliko poglavlja

23
24
25
26
27
28
29
30

1 teksta, otkucanog, pripremljenog za knjigu, da vidite kakvi su moji stavovi
2 bili, itd. A što se tiče ovih stvari koje su vezane za ljude, koji se spominju
3 na Tribunalu, to su bile kratke bilješke za sastanak, nešto što sam ja zapisao
4 da bih mogao reć svojim u HDZ-u ili da bih mogao na Predsjedništvu reć da li je
5 istina, da li je istina da postoji tendencija podijele Bosne, da zauzmemo stav,
6 itd. Ja Vam mogu dat nekoliko poglavlja koja su gotova za štampu, ako Vas to
7 zanima.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi ćete nam svakako dati Vaše tumačenje
9 činjenica. No, Pretresno veće i strane su u principu zainteresovani za direktne
10 izvore.

11 Da li biste mogli da nam kažete koliko ima otprilike stranica koje se
12 odnose na 1991. i 1992.? Sada i ovog puta Vas pitam da nam navedete broj neki.
13 Da l' bi to bilo 200, 300 strana?

14 SVEDOK: Pa da, mogu. Možda će, knjiga će bit sa 360 strana kucanih na
15 formatu A4. A ja možda do sad imam potpuno pripremljen za štampu 70, 80. Možda
16 jednu četvrtinu, petinu knjige. Ostalo je sve u rukopisu.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja govorim o Vašim beleškama koje ste
18 vodili u ono vreme.

19 SVEDOK: Časni Suče, to su papiri. Ja ću morat da pretražim, da izdvojim
20 sve te papire. I sve što bude zabilježeno, ja ću Vam dat. Ne samo iz ovog
21 perioda koji Vas zanima, ja ću Vam dat i poslije. Fotokopirat ću i dat ću Vam.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Kakva će bit svrha i kol'ko ćete Vi to moć koristit, meni nije jasno, vjerujte.
2 Jer ja se teško snalazim u tim papirima. Ali, ako je to Vaša želja, ne želja
3 Tužilaštva ili Obrane, Vaša želja, ja ću Vam ih dostaviti.

4 Samo moram Vam reć da ja čim se vratim sutra u Sarajevo, odmah idem
5 petnaest dana u Njemačku na sajam knjiga u Kölnu, jer tamo se promovira jedna
6 moja nova knjiga o Bosni i Hercegovini, koje nema politički sadržaj.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pretresno veće Vam je veoma zahvalno što
8 ćete doneti te beleške. Meni je jasno da će Vam biti potrebno izvesno vreme da
9 to pripremite, jer ja nešto pišem, nešto u rukopisu, ponekad ni to nije uvek baš
10 tako dobro organizovano. Tako da, da li biste bili spremni da možda vidite neke
11 osobe koje bi Vam pomogle pri fotokopiranju. Dakle da pripremite te lične
12 beleške, kao što ste nam rekli. Dakle nas interesuju te lične beleške, ne one
13 stranice koje pripremate za knjigu. I mi ćemo onda od Službe za zaštitu žrtava i
14 svedoka zatražiti da Vam se obrati, jer u ovom trenutku strane ne mogu s Vama da
15 stupaju u kontakt. Dakle Služba za zaštitu žrtva i svedoka će Vam pomoći da se
16 to fotokopira. I to će onda biti poslato u Hag pre nego što Vi dođete da
17 nastavite sa svedočenjem. Jer, kao što Vam je poznato, Vaše unakrsno ispitivanje
18 još uvek nije završeno. Mislim da je Vaše razumevanje između strane koja Vas
19 ispituje i Vas kao svedoka sada postalo bolje i molim Vas da uz tu pomoć koja će

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Vam biti pružena fotokopirate Vaše lične beleške. Dakle ograničite se na 1991. i
2 1992. godinu za sada. A onda će Pretresno veće zajedno sa stranama da razmisli
3 da li će nam to biti od bilo kakve koristi ili ćemo to jednostavno vratiti
4 nazad.

5 Međutim, kada se vratite, molim da donesete originale, kada se vratite.
6 dakle da svedočite. Puno Vam hvala na Vašoj suradnji, gospodine Kljuiću.

7 G. HARMON: [simultani prevod] Ako sam ispravno razumeo, časni Sude, te
8 beleške koje će gospodin Kljuić dati Pretresnom veću ne treba da budu
9 dostavljene nikome drugom izuzev strana u postupku?

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da bi najpre, gospodine Stewart,
11 mogli da vidimo da li je to relevantno za ovaj postupak. A, možda će se kasnije
12 pokazati da ćemo o nečemu govoriti na javnim raspravama. A ako bude potrebno,
13 možda i na zatvorenim. No, molim Vas, pretpostavljam da se Vi slažete sa time da
14 se to dostavi Sudu?

15 G. STEWART: [simultani prevod] Da. Kad je reč o slanju, nek oni budu
16 poslani na Sud.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, strane u postupku će
18 dobiti takve upute da ukoliko, i ako trebaju pomoći Vijeću i ustanoviti da li je
19 nešto relevantno ili ne, te Vaše bilješke nisu nešto što bi trebalo pustiti u
20 javnost. I naravno, ukoliko nešto postoji što bi išlo u prilog Vašem
21 svjedočenju, vjerovatno će se obrađivati za vrijeme unakrsnog ispitivanja. Ali,
22 čak i onda, ako Vi kažete da je taj materijal takav koji bi trebalo obrađivati

23
24
25
26
27
28
29
30

1 iza zatvorenih vrata, mi ćemo to uzeti u obzir. No, naravno, ako nam Vi
2 pošaljete taj materijal, on se neće objelodaniti odmah, već će se smatrati
3 povjerljivim dokumentom. U najmanju ruku, čitav taj komplet.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Da, časni Sude. Ja sam i pretpostavio i
5 potvrđuje se da će ti dokumenti biti povjerljive prirode. Na kraju krajeva, to
6 se traži samo da vidimo mogu li oni biti nešto što bi pomoglo unakrsnom
7 ispitivanju. I naravno, pitanje je hoće li se to onda raditi na otvorenoj
8 sjednici.

9 No, još možda jednu ili dvije kraće primjedbe, ali to mogu reći tek
10 nakon što svjedok izađe iz sudnice.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, dobit ćete poziv da
12 ponovo dođete pred Međunarodni sud kako biste dalje bili ispitivani. Možda će
13 čak i suci imati pitanja za Vas na kraju. Možete li nam reći kada biste mogli
14 doći? Kada ste na raspolaganju? Naime, postoje li neki - u stvari, bilo bi dobro
15 da o tome obavijestite Službu za žrtve i svjedoke. Dakle da njima kažete postoji
16 li neko vrijeme kada nikako ne možete doći. I naravno, tada će i Tužiteljstvo
17 znati kada ne možete doći. U redu?

18 G. STEWART: [simultani prevod] Ispričavam se, časni Sude. Još jedna
19 stvar koju bih htio reći prije no što svjedok ode je sljedeća: ja se pitam mogu
20 li uz Vaše posredovanje pitati bi li gospodin Kljuić htio riješiti to na ovaj
21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 način da se sva pitanja koja mu se upute iz Haga, dakle u ovom među periodu,
2 dakle u vezi s materijalom koji je prikupio, i da on na njih odgovori. Jer,
3 vidite u čemu je problem: ako mi ne možemo u međuvremenu istražiti sve to, onda
4 se možemo suočiti s velikim neredom, s velikom zbrkom kada on ponovo dođe u Hag.
5 Da li bi onda bilo dobro da se sva pitanja koja bi se u pisanoj formi uputila
6 gospodinu Kljuiću u međuvremenu, da nam on da te informacije?

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Harmon, bi li bila dobra ideja
8 da ukoliko bude ikakve pisane komunikacije s gospodinom Kljuićem dok ne bude u
9 Hagu u vezi s ovim materijalom - dakle ograničimo se na to - bilo bi dobro da se
10 njemu to pošalje i da se dostavi jedan primjerak Vijeću. Tako da Vijeće zna.
11 Možda prije slanja pisma, bilo bi dobro da se pošalje pismo koje se namjerava
12 poslati gospodinu Kljuiću, možda dan ili dva prije, tako da mi barem donekle
13 imamo kontrolu nad Vašom komunikacijom?

14 G. HARMON: [simultani prevod] Mislim da bi to trebalo poslati najprije
15 Vijeću, a onda ako postoji bilo kakvo pitanje, možemo to s Vama riješiti.

16 G. STEWART: [simultani prevod] Da, ja sam baš na to mislio.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vi imate pitanje, izvolite.

18 SVEDOK: Prvo da Vam kažem, nemojte imati iluzija o toj mojoj
19 dokumentaciji. To je, mislim, privatna novinarska dokumentacija, vrlo kratka. Ja

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 sad vidim da Vi to smatrate kao nekim izvorom sjajnih informa... Nema tu, tu ima
2 i moje - moje refleksije na zbivanja i eventualno nekol'ko tih intimnih
3 razgovora.

4 Druga stvar, ja mogu na Vaša pitanja, da bi dobili na vremenu. Pošaljite
5 mi pitanja, ja ću Vam pismeno odgovoriti na sve ono što me pitate. I treće, ja
6 bih tek sredinom studenoga mogao doći još na nekoliko dana u Hag. Znači, idući
7 mjesec ja ne mogu, ali u studenom bih sredinom mogao doć dva, tri dana, kol'ko
8 je potrebno još da svjedočim.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Kljuiću, obično strane u
10 postupku ne smiju s Vama stupati u kontakt nakon što počne Vaše svjedočenje.
11 Vijeće je sada odobrilo stranama ukoliko imaju konkretnih pitanja u vezi s
12 materijalom koji pošaljete Sudu, da se najprije nama sucima pošalje jedan
13 primjerak tog pisma, koje Vama namjeravaju poslati. A ja Vas molim da onda
14 odgovorite na ta pisma. I da isto tako pošaljete jedan njihov primjerak sucima,
15 tako da i mi znamo kakvi kontakti su ostvareni zato što još nije svjedočenje
16 Vaše završilo.

17 Ja Vam se zahvaljujem što ste došli u Hag, barem ovaj prvi put. Hvala
18 Vam na suradnji što se tiče Vaših bilješki. A vidimo se onda najvjerojatnije
19 negdje u mjesecu studenom. Hvala.

20 Gospođo poslužiteljice, ispratite svjedoka iz sudnice.

21 [Svedok se povlači]

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, rekli ste da imate
23 još jednu stvar koju biste htjeli reći. Ja znam da smo čak zaboravili zahvaliti
24
25
26
27
28
29
30

1 se prevoditeljima i prošli put zato što sam isuviše često zapravo trebao
2 zaustaviti se, a ne kazati da imamo još pet minuta.

3 G. STEWART: [simultani prevod] I mi se zahvaljujemo, časni Sude. Mi se
4 slažemo da ako recimo gospodin Kljuić bude slao materijal, bilo bi dobro da se
5 on, slažemo se da se on pošalje Sudu, odnosno Vijeću. Ali, pretpostavljamo da
6 kada materijal dođe, naravno Tužiteljstvo i Obrana će znati za to, kao i Vijeće;
7 i da ćemo svi imati priliku to pregledati.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Tako ste mogli razumijeti moje
9 riječi da će strane pomoći Vijeću, jer ne mogu to učiniti bez pristupa novom
10 materijalu.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako nema nikakvih daljnjih pitanja,
13 sutra nastavljamo u 9.00h u ovoj sudnici.

14 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude, upravo me
15 podsjetila gospođica Loukas, imamo još nešto za reći: mi dobivamo prilično
16 veliku pomoć, ali postoji jako puno pitanja u vezi s prijenosom materijala od
17 nas do gospodina Krajišnika kroz pritvorsku jedinicu, itd. Problem s kojim smo
18 sada suočeni je da imamo kompakt disk na kojem se nalazi materijal u vezi sa
19 sutrašnjim svjedokom. I nije nam jasno i katkad nam je jako teško zapravo

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 shvatiti da li je nama uopće dopušteno uručiti ga gospodinu Krajišniku.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da on to ne može dobiti sada od
3 Vas, da to nije dopušteno. Ali, mislim da mu se to može dostaviti uz svaku
4 opasnost ispadanja diska iz košare ili sa kolica. Ukoliko je potrebna bilo kakva
5 pomoć, ja ću biti na raspolaganju da vidim šta mogu učiniti. Ali, mislim da Vam
6 nije dopušteno da mu, da on to nosi sa sobom, zato što to ima veze sa
7 transportom.

8 G. STEWART: /nedostaje simultani prevod/

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ako imate kakvih pitanja, ja Vam stojim
10 na raspolaganju i možete se obratiti gospođici Philpott.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Da, ali hitna je stvar jer on to mora
12 imati za sutrašnjeg svjedoka. Hvala.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Sada prekidamo s radom i nastavljamo
14 sutra u 9.00h.

15 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

16 ... Sednica završena u 13.59h.

17 Nastavak zakazan za četvrtak,

18 30.09.2004. u 09.00h.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30